

Täysistunto

Keskiviikko 13.6.2018 klo 14.00—17.50

4. Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2018 vp
Lakialoite LA 48/2015 vp, 37/2016 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 2/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Ensimmäisenä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukiolaista on siis todella kysymys, hallituksen esityksestä 41/2018. Esityksen tavoitteenahan on vahvistaa koulutuksen laatua... [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Niin, esityksen tavoitteena on vahvistaa koulutuksen laatua, oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle ja lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkea-kouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona. Erittäin merkittävästä laista on siis kysymys, myöskin asiantuntijakuulemisissa paljon kiitosta saaneesta laista. Sen valmistelua on tehty yhdessä laajalla verkostolla, ja pääsääntöisesti sivistysvaliokunta oli erittäin tyytyväinen kaikkeen valiokunnassa kuulemaansa.

Tämän lain tavoitteen saavuttamiseksi keinoina ovat muun muassa entistä yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, opiskelijoiden tukeminen ja ohjaus oppimisprosessin aikana, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakouluyhteistyö. Opintojen järjestämisen ja suorittamisen perusyksiköiksi esitetään nykyisen kurssin sijasta opintopisteitä. Valiokunta painottaa, että uudistukselle tulee turvata riittävät resurssit.

Sivistysvaliokunta katsoo, että lukiokoulutuksen lainsäädännön uudistaminen vastaa tämän lain myötä paremmin nykyisiä ja tulevia tarpeita, ja pitää sitä erittäin tärkeänä. Hallituksen esityksen perusteluissa on hyvin kuvattu ne tarpeet, joita lukiokoulutuksessa on, ja niihin tässä myöskin hyvin pystytään vastaamaan.

Puhemies! Muutamia havaintoja lain eri kohdista, joihin valiokunta kiinnittää aivan erityistä huomiota.

Ensinnäkin tehtävästä: Valiokunta toteaa, että lukio on jatkossakin yleissivistävä oppilaitos, jossa eri oppiaineita opiskellaan monipuolisesti ja laajasti. Tämä edistää parhaiten lukio-opiskelijoiden maailmankuvan rakentumista ja heidän kykyään tehdä tulevaisuuttaan koskevia valintoja. Yleissivistykseen kuuluu niin humanistis-yhteiskunnallisiin kuin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

matemaattis-luonnontieteellisiin ja taideaineisiin liittyvien tietojen ja taitojen hallinta. Lukio- ja ammattikoulutukseen tulee sisältyä opiskelijan jatko-opintojen, kansalaisvalmiuksien sekä demokratian ja oikeusvaltion kannalta keskeisiä taitoja. Niihin kuuluvat esimerkiksi tiedonhaku, olennaisen tiedon erottaminen epäolennaisesta, erilaisten näkemysten ja kokonaisuuksien hahmottaminen, medialukutaito sekä kriittinen ajattelu. Asia, joka ei myöskään vanhene, on ihmisen ymmärtäminen ja kohtaaminen. Ajattelun taitoja valiokunta korostaa paljon. Ne ovat taitoja, joita tarvitaan myöskin tulevaisuudessa, ja ne on hyvä tunnistaa osana koulutuksen jatkumoa.

Opetuksen rakenteesta ja mitoituksista valiokunta toteaa muun muassa seuraavaa: Esityksen tavoitteena on uudistaa lukiodiplomien opetusta siten, että se edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajojen ylittävien opintojen järjestämistä, vähentää lukio-opintojen pirstalemaista luonnetta ja edistää myös oppiaineiden keskeisistä sisällöistä riippumattoman laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana — eli siis sitä, että tehdään yhteistyötä oppiainerajojen yli ja sitä tehdään koko lukion ajan. Tuntijako ja opintosuunnitelman perusteet ovat edelleen erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuun koulutukseen, samoin aineopiskelun mahdollisuus säilyy. Lakiehdotuksella vahvistetaan opiskelijoiden mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yritysosaamista.

Opetuksen sisältöön lakiehdotuksessa ei esitetä muutoksia.

Lukiodiplomeista valiokunta toteaa seuraavaa: Lukiodiplomin sääntelyhän tässä esityksessä esitetään nostettavaksi asetuksen tasolta lain tasolle. Valiokunta pitää sitä hyvänä, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa myös aineissa, jotka eivät sisälly ylioppilaskirjoituksiin. Hallituksen esityksen mukaan lukiodiplomien suorittamisen mahdollisuus esitetään taito- ja taideaineita laajemmaksi. Niiden tarkoituksena on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa kiinnostuneisuuttaan ja perehtyneisyytensä eri oppiaineissa tai kykyään tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn opinnoissa omaksutun tiedon soveltamisessa.

Lukiodiplomi on lukion päästötodistuksen liite, ja diplomin suorittamisen ohjeet, arviointikriteerit ja todistuksen sisällön antaa Opetushallitus. Näin varmistetaan valtakunnalliset yhdenvertaiset käytännöt. Lukiodiplomin antaminen säilyy edelleen lakiehdotuksen mukaan vapaaehtoisena. Valiokunta kuitenkin kehottaa opetus- ja kulttuuriministeriötä selvittämään lukiodiplomien muuttamisen kaikkia koulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi.

Yhteistyöstä valiokunta lausuu kohtuullisen pitkässä mietinnössään myöskin merkittäviä asioita, muun muassa siitä, että hallituksen esityksellä vahvistetaan lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitetta korkeakoulujen kanssa. Tämä takaa kaikille opiskelijoille mahdollisuuden tutustua korkeakouluopintoihin ja suorittaa korkeakoulun kanssa yhteistyössä järjestetyn opintojakson. On tärkeää, että tämä on mahdollista kaikille yhtäläisin perustein. Se ei saa olla riippuvainen siitä, missä päin Suomea lukio sijaitsee, vaan sen pitää olla mahdollista yhtä lailla niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Tähän kiinnitämme merkittävästi huomiota.

Lausumme myös opiskelijoiden tuesta: Hallituksen esityksessä opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen on nostettu uudistuksen yhdeksi tavoitteeksi. Korostamme, että oppimisen riittävä tuki ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ovat aivan perusedellytyksiä tehokkaalle oppimiselle ja laajemmalle hyvälle oppimisympäristölle. Lukiolaisten ohjaustarpeet kasvavat muun muassa ylioppilastutkinnon roolin vahvistuessa korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Tästä olemme lausuneet kohtuullisen pitkästi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

Toteamme myös kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemisestä ja turvallisesta opiskelijaympäristöstä, jonka pitäisi olla itsestään selvä asia. Sitähän se ei kuitenkaan käytännössä läheskään kaikissa tilanteissa ole. Siksi kiinnitämme siihen mietinnössä aivan erityistä huomiota.

Koulutuksen laadusta toteamme: Pidämme hyvänä, että koulutuksen järjestäjien vastuulla on edelleenkin huolehtia koulutuksen laadusta. Valiokunta toteaa muun muassa, että opiskelijoiden osallisuutta koulutuksen kehittämisessä tulee vahvistaa edelleen.

Puhemies! Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä muutoksin. Valiokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin ilmenevin perustein lakiesityksen muutosta, jolla erillisten kokeiden uusiminen rajoitetaan koskemaan koulutuksen järjestäjien omia opiskelijoita. Valiokunta ehdottaa lakialoitteiden hylkäämistä, koska lukion oppimäärään kuuluvia oppiaineita ei esitetä muutettavaksi tässä yhteydessä.

Mietintö sisältää kaksi vastalauseita. [Eduskunnasta: Sehän kuulosti ihan järkevältä!]

14.09 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Uusi lukiolaki on kauan odotettu ja kaivattu uudistus. Lukio uudistetaan nyt Platonin Akatemian nykyversioksi. Se, mikä on hyvää, säilytetään, kuten laaja-alainen yleissivistys kivijalkana, mutta muuten lukiota uudistetaan vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Erityisesti iloitsen siitä, että uusi laki lähentää lukioita korkeakouluihin, mikä helpottaa jatko-opintoihin siirtymistä. Tilanne on win-win korkeakoulujen ja opiskelijoiden kannalta. Uusi lukiolaki mahdollistaa, että nyt jokainen lukio-opiskelija tutustuu korkeakouluopintoihin. Kun jo lukiossa harjoitetaan akateemisia valmiuksia, korkeakoulut saavat valmiimpaa opiskelija-aineista.

Uusi lukiolaki tukee myös opiskelijoiden mahdollisuuksien tasa-arvoa, koska jokainen voi opinnoissaan kasvaa ja kehittyä täyteen mittaansa muun muassa korkeakoulu yhteistyön avulla. Opiskelija saa lähtötasonsa mukaista opetusta ja ohjausta. Kaikki opiskelijat ovat jossakin hyviä, ja tärkeää on, että jokainen löytää ne omat vahvuutensa. Opiskelijoilla on kapasiteettia hyviin suoriin paljon enemmän kuin he ovat ottaneet aktiivisesti käyttöönsä tai heille on mahdollistettu. Siksi korkeakoulu yhteistyö tuo jokaiselle opiskelijalle kaivatun elementin lukion arkeen, ja tätä yhteistyötä mielestäni tulee entisestään syventää.

Myös lukiodiplomit nostetaan isompaan rooliin. Erinomaisia esimerkkejä korkeakoulu yhteistyöstä on jo nyt olemassa. Esimerkin otan Haukilahden lukiosta, joka on samassa kampuksessa Aalto-yliopiston kanssa, ja yhteistyö on erittäin monipuolista ja tiivistä: Opintopisteet on yhteensovitettu, yhteisiä tiloja ja opettajia käytetään, räätälöidään kursseja, jotka voidaan hyväksilukea yliopistossa myöhemmin. Jopa lukion opettajien ja yliopiston luennoitsijoiden välinen keskinäinen pedagoginen yhteistyö kukoistaa.

Jotta lukio voi hyvin, pitää lukiolaistenkin voida hyvin. Siksi vahvistamme erityisopetusta ja opinto-ohjausta. Lukiolaiset kokevat opiskelun välillä hyvinkin raskaaksi, ja helposti uuvutaan. Jaksamiseen vaikuttaa suuresti myös se, että arviointi on pätevää ja asianmukaista. Opiskelijan pitää tietää, mitä häneltä odotetaan, ja tässä on opettajilla pieni skarpin paikka.

Olen iloinen uudesta lukiolaista siksin, että yhdessä kansanedustaja Timo Heinosen kanssa teimme kokoomuksen eduskuntaryhmälle vision lukion tulevaisuudesta viime vaalikaudella. Visio sai kaikkien lukioiden kanssa tekemisissä olevien tahojen vahvan ja kiittävän tuen, ja se sisälsi niitä asioita, joita nyt tässä uudessa lukiolakiesityksessä esitetään. Olemme hyvin kiitollisia siitä, että hallitus opetusministeri Sanni Grahn-Laasosen valmistelun johdolla on uudistanut tämän lukiolain. Se on saanut koko lukiokentän vahvan tuen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

ja voisi jopa sanoa, että tämä uusi lukiolaki on suorastaan — kokoomuslaisittain sanottuna — fantastinen.

14.13 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle edustaja Puumalalle hyvästä mietinnön esittelystä.

Sosiaalidemokraattisessa koulutuspolitiikassa lukio on osa toisen asteen kokonaisuutta ja sellaista koulutusajattelua, jossa lapsille ja nuorille pitää mahdollistaa koulutus, jolla voi pärjätä yhteiskunnassa, työllistyä ja saada valmiudet elinikäiseen oppimiseen. Tarvitsemme eheän, universaalien koulupolun lähipäiväkodista lähikouluun ja sitten lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen. Laaja-alainen sivistys ja koulutuksen tasa-arvo ovat keskeisimmät koulutuspolitiikan tavoitteet.

Nyt käsitellyssä olevan lukiolain valiokuntakäsittelyn jälkeen olennaisina kysymyksinä haluamme painottaa neljää asiaa: lukion yleissivistävää luonnetta, lukion yhteisöllisyyden tärkeyttä yksilöllisyyttä ehkä liiaksi painottavan lakiesityksen arjen toimeenpanossa, toisen asteen kokonaisvaltaista kehittämistä tavoitteena tutkinto kaikille sekä työrauhaa ja ennakoitavuutta opettajille ja opiskelijoille. Esitän kyllä myös muutaman kriittisen huomion meille päättäjille koulutuksen uudistamisesta ja sille esitetyistä perusteluista. Ehkä pelkkä fantastisuus ei aina riitä.

Arvoisa puhemies! Ensin yleissivistyksestä:

Muuttuvassa maailmassa ajattelun taidot eivät vanhene. Tämä oli painokas viesti, kun valiokunta piti avoimen kuulemisen. Koska ajattelun taidot eivät vanhene, lukion yleissivistävä lähtökohta on sen ytimessä ja erittäin ajankohtainen. Kuten professorit Sari Kivistö ja Sami Pihlström tuoreessa kirjassaan ”Sivistyksen puolustus” toteavat, elämme sivistysvastaisessa ilmapiirissä, jossa ääri-ilmiöt rehottavat ja populismin vyöry kapeuttaa ajattelua. Kivistö ja Pihlström muistuttavat, että ”populismin nousuun ja siihen nivoutuvaan asiantuntijuuden ja koulutuksen vähättelyyn ei ole muuta lääketta kuin sivistysprojektin jatkuva vaaliminen ja edistäminen”.

Aivan olennainen osa tätä sivistysprojektia on yleissivistävä lukio, jossa kaikki opiskelevat laaja-alaisesti ja riittävästi kaikkia aineita. Lukiota ei siis saa kehittää yksipuolisesti esimerkiksi elinkeinoelämän lyhyen kantaman taloudellisia tarpeita ajatellen. Yleissivistävä lähtökohta on myös oikea tapa vastata 2020—2030-lukujen työelämän tarpeisiin. Varmuudellahan tiedämme vain sen, että emme oikeastaan tiedä tulevaisuudesta, ja juuri sen vuoksi paras tapa valmentautua tulevaisuuteen on turvata nuorten tietämys ja osaaminen laaja-alaisesti.

Laaja sivistys on siis parasta vastalääkettä verkkopopulismiin, trollaukseen, valeuutisiin ja muihin yhteiskuntarauhaa uhkaaviin ilmiöihin, kun nuoret seuraavat medioita yhä moninaisemmissa kanavissa. Nyt käsitellyssä oleva lakiesitys painottaakin yleissivistystä ja säilyttää nykyisen tuntijaon. Hyvä niin. Laissa korostetun ilmiöpohjaisen oppimisen käytännön toteutuksessa luotan opettajien kykyyn arvioida, millaisten sisältöjen osalta perusteltuja kokonaisuuksia syntyy ja millaisissa asioissa on syytä ymmärtää tieteellisestä tutkimuksesta ponnistavien alojen erityisyyttä.

Arvoisa puhemies! Sitten toisesta asteesta kokonaisuutena:

Kun tämä eduskunta on nyt käsitellyt ensin ammatillisen koulutuksen reformin ja nyt lukiolain erikseen, on tärkeää varmistaa, että kokonaisnäkemys toisen asteen kehittamisestä säilyy koulutuspolitiikassamme. Esitimme aiheesta valiokunnassa muotoilua myös osaksi mietintöä, ja täytyy sanoa, että olimme hieman yllättyneitä siitä, että hallituspuolueet eivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

voineet kirjata tällaista perusasiaa osaksi mietintöä. [Jukka Gustafsson: Aivan totta!] Siis sitä, että toinen aste muodostuu ammatillisesta koulutuksesta ja lukiokoulutuksesta ja että toisen asteen kehittämisestä kokonaisuutena ja koordinoitusti erillisten lakiuudistusten jälkeen täytyy huolehtia. [Raija Vahasalon välihuuto] Esitämme samansisältöisen lausuman tässä salissa osana vastalauseita. Toivon, että hallituspuolueiden koulutusihmiset lukevat sen tarkoin ja miettivät, millä perusteella sitä voi vastustaa.

Arvoisa puhemies! Toisen asteen kokonaisuuden korostaminen on tärkeää, koska laajana yhteiskunnallisena tavoitteena on tunnistettu tarve varmistaa nykyistä paremmin se, että nuoret suorittavat toisen asteen tutkinnon. Tästä meitä muistutti alkuvuodesta professori Roope Uusitalon johtaman talouspolitiikan arviointineuvoston raportti, joka nosti toisen asteen suorittamisen keskeisimmäksi koulutuspoliittiseksi kysymykseksi, joka meidän tulisi ratkaista. Kuten tiedämme, keinona suositeltiin oppivelvollisuuden laajentamista toiselle asteelle — tavoitetta, jota olemme SDP:ssä ajaneet vuosia. Pidämme arvokkaana tukea, jota myös keskusta asialle osoitti viikonlopun puoluekokouksessaan.

Arvoisa puhemies! Lukiolakiesitystä lukiessa yksi häiritsevä piirre on sen erittäin vahva yksilölähtöisyys, ja tämä tapahtuu ajassa, jolloin jatkuvasti korostamme yhteisön roolia oppimisessa, motivaatiossa ja hyvinvoinnissa. Vanha viisaus tulee mieleen: ”Jos haluat mennä nopeasti, mene yksin, mutta jos haluat päästä pitkälle, mene yhdessä.” Siksi haluan nostaa esiin valiokunnan mietinnön alkuun lisätyn painotuksen, jonka valiokunta ilokseni yksimielisesti hyväksyi: ”Valiokunta kiinnittää huomiota lukion yhteisölliseen ulottuvuuteen, johon on myös uuden lain puitteissa syytä kiinnittää huomiota. Valiokunta viittaa nuorisobarometrin tuloksiin, joissa merkittävänä tekijänä motivaation ja kouluviihtyvyyden kannalta todetaan kouluyhteisö.” Samoin laissa on erittäin arvokasta pykälät liittyen kiusaamiseen puuttumiseen ja sen ehkäisyyn.

Arvoisa puhemies! Toisen asteen kokonais kuvan, yhteisöllisyyden ja yleissivistyksen lisäksi puuttunut vielä työrauhan varmistamiseen lukioiden opettajille ja opiskelijoille. OAJ toi meille huolestuttavan tiedon juuri ennen tämän lain käsittelyn alkua: lukio-opettajat kertovat lisänneensä työhön käyttämänsä aikaa kaikessa muussa paitsi opetuksessa seitsemän vuoden ajan — siis kaikessa muussa paitsi opetuksessa. Opettajien työmäärän taustalla on se, että uudet opetussuunnitelmat tulivat voimaan 2016 ja materiaalia valmistellaan koko ajan. Lisäksi tuntijakokokeilu alkoi viime vuonna, ja sähköiset ylioppilaskirjoitukset saadaan kaikissa aineissa voimaan vasta ensi vuonna. Nyt lakiesitys lähtee siitä, että pitäisi aloittaa opsien valmistelu niin, että ne tulisivat voimaan 2021, vain viisi vuotta edellisen ops-uudistuksen jälkeen. Valiokunnassa pohdimme, onko tuo aikataulu järkevä. Päädyimme puoltamaan sitä sillä perusteella, että kyse ei ole mittavista muutoksista, koska tuntijako ei muutu. Mutta ops-valmistelu tulee toteuttaa niin, että lukio ei tunnu opettajista ja oppilaista uudistushumpalta vaan ennakoitavalta koulutukselta. Tarvitaan siis työrauha ja aiempien muutoksien vaikutusten arviointia.

Toinen asia, jota pohdimme valiokunnassa, liittyy ylioppilaskirjoitusten rajattomaan uusimisoikeuteen, jota myös päädyimme lopulta puoltamaan, mutta esitimme lausuman siitä, että asiaa seurataan ja tarvittaessa oikeutta voidaan rajata, jos siihen tulee perusteita.

Arvoisa puhemies! Työrauhaan ja uudistuksien perusteluun liittyy kriittinen loppuhuomio ylipäänsä koulutuksen uudistamisesta ja kehittämisestä. Uudistaminen on meille poliittisille päättäjille usein hyvin innostava tavoite, ja totta kai järjestelmän tulee seurata aikaa ja sen vaatimuksia. Monet tutkijat ovat kuitenkin esittäneet varsin kriittisiä huomioita uudistuksien perusteluista. Niinpä jatkossa eduskunnan on syytä olla tässä tarkkana: ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

ko tänne tuodut uudistusesitykset tutkimusperusteisia, [Puhemies koputtaa] ja ovatko uudistuksissa esitetyt keinot tutkimuksen koettelemia? — Kiitos.

14.21 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys uudeksi lukiolaiksi on valmisteltu laaja-alaisessa yhteistyössä niiden tahojen kanssa, joita asia koskettaa. Tämä on hyvä lähtökohta kaikessa politiikassa, erityisesti koulutuspolitiikassa, ja näkyy myöskin siinä, että lopputulosta on kiitetty melko laaja-alaisesti. Toisaalta on myös helppompaa tehdä kaikki tyytyväisiksi, kun muutokset, kuten tässä tapauksessa, ovat muodoltaan pienempiä eivätkä kosketa esimerkiksi tuntijakoa.

Kiitosta tämä hallituksen esitys saa esimerkiksi pyrkimyksistä helpottaa nivelvaihetta sekä opinto-ohjauksen ja kiusaamiseen puuttumisen vahvistamisesta. Esitys on kuitenkin myös herättänyt tarpeellista keskustelua lukiokoulutuksen roolista ja tulevaisuudesta. Tämä keskustelu on tärkeä käydä nimenomaan tällä foorumilla ja tässä salissa.

Ensimmäinen iso linjakeskustelu koskee lukiokoulutuksen yleissivistävää tehtävää ja toisen asteen kokonaisuutta. Työelämän murroksessa on entistä tärkeämpää, että niin peruskoulu kuin myös toinen aste turvaavat kaikille suomalaisille nykyistä paremmat perustiedot ja -taidot. Tulevaisuuden työelämän tarkkoja osaamisvaatimuksia ja työtehtäviä on hirvittävän vaikeaa ennakoida etukäteen. Sen sijaan voimme varmasti vetää sen johtopäätöksen, että osaamisen merkitys ja osaamisvaatimukset tulevat kasvamaan.

Parhaan pohjan myöhemmälle oppimiselle ja osaamisen päivittämiselle antaa nimenomaan laaja-alainen yleissivistys. Tästä ei pitäisi olla erimielisyyttä. Silti monet viime vuosina tehdyt muutokset lukiokoulutuksessa ovat vieneet toiseen suuntaan. Ainereaalit pakottaa erikoistumaan jo ensimmäisestä vuodesta lähtien, ja lukioiden valinnaiskokeilu vähensi pakollisten reaalaineiden laajuutta.

Opiskelijavalintauudistuksen kautta tehty ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisääminen on iso muutos, joka vaikuttaa koulutuksen järjestäjiin ja opiskelijoihin niin toisella kuin korkealla asteellakin. Tämä johtaa myös kehitykseen, jossa opiskelijoiden odotetaan erikoistuvan entistä aikaisemmassa vaiheessa ja jossa lukio-opiskelijoiden jo valmiiksi liian suuri kuormitus ja stressi tulee kasvamaan entuudestaan.

Laajan yleissivistyksen tarjoamisen on vasemmistoliiton mukaan oltava edelleen lukio-koulutuksen ensisijainen ja tärkein tehtävä. Tämän lain käsittelyn yhteydessä lukiokoulutuksen yleissivistävää luonnetta olisi ollut mahdollista vahvistaa lukiodiplomien aseman vahvistamisen kautta, ja olisimme kaivanneet tästä linjausta valiokunnan mietinnössään.

Diplomi tarjoaa lukioiden opiskelijoille mahdollisuuden antaa näyttö osaamisestaan taito- ja taideaineissa. Diplomin suorittamisen mahdollistaminen on kuitenkin ollut lukioille vapaaehtoista, mikä on opiskelijoiden yhdenvertaisten mahdollisuuksien kannalta ongelmallista. Turvaamalla lain tasolla yhtäläiset mahdollisuudet kaikille opiskelijoille lukiosta riippumatta tällaisen diplomin suorittamiseen vahvistetaan lukiokoulutuksen yleissivistävän tehtävän toteutumista koko maassa.

Toinen tärkeä muutos yleissivistyksen suuntaan olisi ollut linjaus siitä, että elämäntietämisen opiskelu mahdollistetaan kaikille. Nyt sitä ei voi opiskella, jos kuuluu uskonnolliseen yhdyskuntaan, jonka mukaista uskonnonopetusta järjestetään. Esimerkiksi lapsiasiainvaltuutettu on kertomuksessaan eduskunnalle tänä vuonna todennut, että tämä sääntely on yhdenvertaisuutta loukkaava ja lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artiklan vastainen. Artiklan mukaan lasta ei saa asettaa erilaiseen asemaan hänen tai hänen vanhempiansa tai muun huoltajan uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin perustuen. Jos elämäntiet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

somustiedon opiskelu olisi mahdollista kaikille halukkaille, yhdenvertaisuus paranisi ja ottaisimme tärkeän askeleen kaikille yhteisen elämäntutkimusaineen suuntaan.

Huolta on tämän esityksen yhteydessä herännyt myös siitä, että toisen asteen eri opintopolut eriytyvät sen sijaan, että koko toista astetta kehitettäisiin kokonaisvaltaisesti. Lukio-koulutukseen tuodaan nyt opintopisteet, jotka eivät kuitenkaan ole yhteismitallisia ammatillisen koulutuksen osaamispisteiden tai edes korkeakoulujen käyttämien opintopisteiden kanssa. Outoa on, kuten edustaja Torsti toi esille, myös, että valmiuksien antaminen jatkaamaan ammatillisessa koulutuksessa on jätetty pois lukion tarkoitusta kuvailevasta pykälästä.

Samaten lukiolaissa säädetään opinto-ohjauksen osalta myöskin jälkiohjausvelvoitteen tilanteesta, jossa nuori on suorittanut tutkinnon. Samanlaista velvoitetta ei ammatillisesta koulutuksesta valmistuneelle ole, vaikka tarve sille on vähintäänkin yhtä suuri. Toista astetta uudistettaessa on varmistettava yhdenvertaiset oikeudet sekä lukiokoulutuksessa että ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville.

Lukiolaiset kaipaavat myöskin enemmän henkilökohtaista opinto-ohjausta. Opinto-ohjauksen laadun ja erityisesti resurssien riittävyyden takaamiseksi henkilökohtaiseen ohjaukseen haluamme, että asetuksella rajataan enimmäisohjattavien määrä 200 opiskelijaa yhtä opinto-ohjaajaa kohti. Tällainen mitoitus on myös opinto-ohjaajien toive. Opinto-ohjauksen sisällöistä on myöskin nykyistä vahvemmin tehtävä sukupuolisensitiivistä, jotta nuoret tekevät nykyistä useammin valintoja kiinnostuksensa, ei sukupuolensa perusteella.

Arvoisa puhemies! Tulen lain myöhäisemmässä käsittelyssä kannattamaan edustaja Torstin tekemiä pykälämuutosesityksiä ja myös tekemään kaksi lausumaehdotusta koskien opinto-ohjauksen enimmäisohjattavien määrää sekä tätä jälkiohjausvelvoitteen ulottamista koskemaan myös ammatillista koulutusta.

14.27 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Andersson nosti esiin epäkohtana sen, että elämäntutkimustiedon opiskelu ei ole mahdollista, jos nuori kuuluu uskonnolliseen yhdyskuntaan, jonka mukaista uskonnonopetusta järjestetään. Muistutan kuitenkin, että nykyiseen uskonnonopetukseen ei kuulu tunnustuksellinen uskonnon harjoitus, mutta sen sijaan jokaisen on hyvä tutustua omaan uskontokuntaansa ja sen uskon perinteeseen, josta käsin voi sitten ymmärtää muita uskontoja, aivan samaan tapaan kuin oma äidinkieli ja sen osaaminen luo pohjan muiden kielten opiskeluun. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Otetaan nyt muutama vastauspuheenvuoro tähän vaiheeseen. Voi käyttää muihinkin asioihin kuin tähän teemaan, mikä juuri nyt nousi.

14.28 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ota nyt kantaa tähän uskontoasiaan, otan toiseen kysymykseen hieman kantaa.

Nyt ministeri Grahn-Laasonen ei ole paikan päällä, mutta ehkä kohdistan kysymykseni valiokunnan puheenjohtajalle. Tahdon myös kiittää lukiolakiesitystä monilta osin. Se on pääosin positiivinen ja pitää sisällään useita tärkeitä uudistuksia. Mutta nimenomaan tämä korkeakouluyhteistyö kiinnitti huomioni, ja kysyisin, miten korkeakouluja resursoidaan tämän yhteistyön alkaessa, miten taataan, että syrjäseuduilla ja pienemmissä lukioissa on samanlaiset mahdollisuudet korkeakouluyhteistyöhön kuin muilla, ja, viimeisenä kysymyk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

senä, miten ammattikoulut tekevät yhteistyötä korkeakoulujen kanssa, koska amisreformen yhteydessä tämmöistä velvoittavuutta ei ole määritelty.

14.29 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella valitettavaa, ettei tähän lakiesitykseen sisälly elämäncatsomustiedon opiskelumahdollisuuden avaamista kaikille lukiolaisille. Tällä hetkellä se on mahdollista vain kirkkoon kuulumattomille tai niiden vähemmistöuskontojen edustajille, joiden oman uskonnon opetusta ei järjestetä. Jopa lapsiasiavaltuutettu totesi, että uskonnonopetusta koskevaa lainsäädäntöä tulisi tarkentaa, jotta se takaisi kaikille lapsille yhdenvertaisen oikeuden osallistua tai olla osallistumatta uskonnonopetukseen tai vaihtoehtoisesti elämäncatsomustiedon opetukseen. Myös yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto esitti muutosta lausunnossaan OKM:lle.

Lukiolaisen tulisi iästään riippumatta voida aina valita, osallistuuko hän uskonnon vai elämäncatsomustiedon opetukseen, ja tuntuukin hyvin kummalliselta, ettei tätä lukiolakia ole voitu tältä osin modernisoida. Myöskin uskonottomien opiskelijoiden tilanne parani, kun tämä elämäncatsomustiedon opetuksen tarjontakin vahvistuisi nykyisestä, varsinkin pienissä lukioissa. Todella olisin toivonut, että tämä oltaisiin saatu lakiin mukaan.

14.30 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lukiolaki on laajasti asiantuntijoidenkin mielestä erinomainen. Saimme hyvää palautetta myös valmistelusta, siitä kiitos ministeriöön. Erityisesti mieleeni jäi Risto Linturin asiantuntijapuheenvuoro, jossa hän puhui ajattelun kehittämisestä, sen tärkeydestä, yleissivistyksestä, jossa opitaan kokonaisuuksia ymmärtämään, mikä on lopulta tärkein lahja ja taito lukion käyneille. Tämä näkyykin täällä meidän mietinnössä hyvin ja tulevassa lukiouudistuksessa myös. Tämä lukiolaki vie myös entistä yksilöllisempään suuntaan nimenomaan opinto-ohjausta, joka on tärkeä asia tuossa vaiheessa oleville nuorille, jotka eivät välttämättä vielä tiedä suuntaansa. Tämä taataan myös sitten [Puhemies koputtaa] niille nuorille, jotka eivät enää lukiossa ole, ja se on erinomainen asia.

14.31 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Andersson ja Eloranta tietävät ihan hyvin, tästä lakiesityksestä on tarkoituksellisesti rajattu nyt ulkopuolelle kaikki, mikä liittyy aineisiin tai oppiainekokonaisuuksiin, ja se on se perustelu, minkä vuoksi mitään muutoksia tähän ei tällä kertaa tehty. Ja vaikka oma henkilökohtainen mielipiteeni on myös se, että toivoisin tulevaisuudessa elämäncatsomustiedon olevan mahdollista myös uskontokuntiin kuuluville opiskella, niin tässä yhteydessä sitä nyt ei ollut näistä syistä mahdollista toteuttaa, koska tästä rajauksesta oli päätetty. Osittainhan se liittyy siihen, että näitä oppiainekokonaisuuksia ja uusia opetus suunnitelmia niihin liittyen ollaan vasta parhaillaan tekemässä.

14.32 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo useampi todennut, käsillä on hyvä lakiesitys, jolla on paljon potentiaalia. On tärkeää, että asioita uudistetaan. Itse näkisin, kun katsoo tätä kokonaisuutta, että parhaimmillaan nuorilla tulevaisuudessa lukiossa on mahdollisuus opiskella yhteisössä, joka on turvallinen, joka on kiusaamisesta ja häirinnästä vapaa, joka tunnistaa yhä vahvemmin nuorten yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

silöllisyyttä ja pystyy siihen myöskin tarjoamaan tukea. Tämä kaikki tietysti vaatii aina myöskin resursseja, eli pelkkä lainsäädäntö ei sitä vielä itsessään takaa.

Yksi semmoinen elementti, minkä haluaisin nostaa esiin, on erityinen tuki ja opinto-ohjaus, eli on tosi hienoa, että sitä viedään eteenpäin ja myöskin että ei vaadita mitään virallista diagnoosia esimerkiksi tähän erityiseen tukeen vaan se pystytään arvioimaan. Siellä nostetaan näitä eri tekijöitä esille ja yhtenä tuodaan myöskin tällaiset ikään kuin sosiaaliset taustat, jos perheessä tai elämäntilanteessa on ongelmia.

Tässä yhteydessä on tärkeää minun mielestäni huomioida myöskin syrjintää ja rasismia kokevat väestöryhmät ja niiden mahdolliset vaikutukset tasa-arvon näkökulmasta, mitä se vaikuttaa, jos ihminen altistuu häirinnälle, miten se vaikuttaa psyykeeseen, kykyyn opiskella, jotta me pystymme myös siitä näkökulmasta tarjoamaan erityistä tukea ja ohjausta. Se vaatii myös erityistä ammattitaitoa.

14.34 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn edustaja Elorannan näkemykseen siitä, että tämä lainsäädäntö koskien uskonnonopetusta kyllä tältä osin on vanhentunut, ja vaikka tämän lakiuudistuksen yhteydessä ei tehdä muutoksia oppiainesisältöihin tai tuntijakoon, mitä siirtyminen kaikille yhteiseen elämäntutkimusaineeseen edellyttäisi, niin olisi kyllä ollut mahdollista korjata tämä yhdenvertaisuusongelma eli mahdollistaa tämä valinnanmahdollisuus kaikille lukiolaisille riippumatta siitä, kuuluuko johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan vai ei.

14.34 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on nyt käyty keskustelua myöskin tästä uskonnonopetuksesta ja elämäntutkimustiedosta, vaikka, niin kuin todettu, näihin asioihin ei sisällöllisiä uudistuksia olla tekemässä. Mutta on hyvä muistaa, miksi Suomessa tilanne on näin. Se lähtee sieltä YK:n sopimuksesta, jossa todetaan, että vanhemmilla on oikeus antaa oman vakaumuksensa mukaista kasvatusta lapsilleen, ja sieltähän tämä oikeastaan kaikki juonensa juurtaa. 18-vuotias lukiolainen tietenkin voi päättää itse siitä, mihin uskontokuntaan kuuluu, ja sen mukaisesti siitä, mitä myöskin opiskelee, 15—17-vuotias tarvitsee aina vanhempiensa luvan, ja yli 12-vuotiaasta on asiassa kuultava. Siihen nämä sisällölliset asiat kytkeytyvät.

Mutta vielä lyhyesti haluaisin tosiaan kiinnittää huomion siihen, että tätä opinto-ohjausta halutaan laajentaa myöskin niihin, jotka ovat jo lukionsa käyneet, eli tavallaan juuri siihen niveltäviin, jossa moni on vaarassa tippua kelkasta ja jäädä ilman jatko-opintopaikkaa, ja tämä on äärimmäisen hyvä asia. On vain huolehdittava, että resurssit ovat riittävät, ettei tämä jää vain kauniiksi kirjauksiksi lakiin vaan sitten kuntatasolla näitä resursseja annetaan siihen tarpeeksi.

14.35 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen liittyy paljon hyvää, ja valiokunnassa olemme saaneet kuulla myös, että kenttä on todella tyytyväinen tähän lakiehdotukseen.

Minun mielestäni oikeudet opinto-ohjaukseen ja erityisopetukseen ovat loistavia asioita tässä lakiehdotuksessa. Mutta jaan sen huolen, että tämä yhteistyö korkeakoulujen kanssa ei saa johtaa siihen, että meillä on lukioita, jotka sijaitsevat ehkä syrjäseudulla tai maaseudulla ja jotka jotenkin luokitellaan B-lukioiksi. Täytyy todellakin seurata, miten tämä kehittyi, ettei synny tällaista luokittelua lukioden välillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

Värderade talman! Sedan har också utskottet påtalat bristen av svenskspråkiga behöriga studiehandledare. Lagens goda målsättningar om utvidgad rätt till studiehandledning riskeras att vattnas ut på svenskt håll på grund av att vi inte har behöriga studiehandledare.

14.37 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kosonen otti tässä hieman aiemmin esille opinto-ohjauksen tärkeyden, jota myös tässä lakiesityksessä täysin oikein korostetaan. Myös me perussuomalaiset olemme jo pitkään tuoneet esille opinto-ohjaukseen panostamisen tärkeyden, muun muassa viime syksyn vaihtoehtobudjettissamme nostimme sen merkityksen vahvasti esille. Olemmekin nyt tyytyväisiä, että siihen kiinnitetään myös tässä lukiolaissa vahvasti huomiota.

Mutta meillä on kuitenkin huolenaiheena se, myönnetäänkö koulutuksen järjestäjille riittävät resurssit sekä opinto-ohjauksen lisäämiseen että myös muihin tähän lakiehdotukseen sisältyvien uudistusten ja muutosten realistiseen toteuttamiseen. Tämä on ollut näkökulma, joka on ollut selvästi laajasti esillä paitsi asiantuntijakuulemisissa myös tässä debattikeskustelussa jo tänään. Nämä tosiasialliset lukiokoulutuksen järjestäjille aiheutuvat kustannukset on arvioitu hallituksen esityksessä selvästi alakanttiin, ja vaadimme, että ne tullaan seuraavissa budjeteissa kompensoimaan täysimääräisesti.

14.38 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä aikaisemmissa puheenvuoroissa on monestikin todettu yli puoluerajojen, tämä lukiolakiuudistus, lukiouudistus, on hyvä ja sisällöstä on tullut paljon hyvää palautetta nimenomaan lukioista niin opiskelijoilta kuin opettajapuolelta. On hyvä, että tämä etenee nyt oikein hyvässä hengessä eteenpäin. Saadaan myös sinne lukiopuolelle kaivattuja uudistuksia aikaseksi.

Puhemies! Olisin vielä pariin kohtaan kiinnittänyt erityistä huomiota. Oli erittäin hyvä, että asiantuntijakuulemisissa sivistysvaliokunnassa ollessamme tuli esille tämä virkamiesruotsin tai -suomen suorittamisen mahdollisuus osaksi lukio-opintoja. Siis tuli esille, että olisi ehkä syytä selvittää sitä, että jatkossa lukiossa voitaisiin tämä niin sanottu virkamiesruotsi tai tietysti virkamiessuomi sitten suorittaa, ja se olisi sitten valmiiksi suoritettuna siellä korkeakouluasteella.

Vielä toisin tämän lukiodiplomiasian kehittämisen jatkossa vaihtoehtona. Tätä ei nyt valiokunta ottanut tähän mietintöön mukaan, mutta toivotaan, että tulee tätä ylialaista toimintaa ja että ennen kaikkea voitaisiin yrittäjyyteen ja työelämään liittyviä tietoja ja taitoja myös siellä puolella [Puhemies koputtaa] osoittaa tällä lukiodiplomilla, jolloin korkeakouluihin sitten saataisiin näyttöä sen kautta.

14.39 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Puumalalle esittelystä.

On hyvä, että tässä laissa ja mietinnössä on huomioitu geneeriset eli siirrettävät taidot. Täällä on mainittu tiedonhaku, olennaisen tiedon erottaminen epäolennaisesta, medialukutaito, kriittinen ajattelu ja näin poispäin.

Omana lukioaikani ja opettajaopiskeluajikoinani kiinnitin huomiota siihen, että suullisiin taitoihin, puhetaitoon ja muuhun kuin kirjalliseen viestintään kiinnitetään Suomessa hämmästyttävän vähän huomiota. Onnistuin livahtamaan lukiosta ja aineenopettajaopinnoista lävitse niin, että ainoastaan yksi opintoviikko, noin puolitoista opintopistettä, oli suullisia taitoja. Jos kansainvälisesti vertaillaan, niin tässä olemme kyllä montaa maata jäl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

jessä. Kysynkin varanpuheenjohtaja Multalalta, onko tämä suullinen viestintä tullut valiokuntakäsittelyssä millä tavalla esille.

14.40 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan vielä edustaja Torstin erinomaisesta puheesta esille meidän demarien kannalta neljä tärkeintä asiaa: lukion yleissivistävän luonteen vahvistaminen, sitten lukion yhteisöllisyyden tärkeys, kolmantena toisen asteen kokonaisvaltainen kehittäminen ja neljäntenä työrauha ja ennakoitavuus opettajille ja opiskelijoille.

Kajoan vain yhteen asiaan. Tässä esityksessähän pyritään lisäämään lukion yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Se on mielestämme perusteltu tavoite, mutta liian vähälle on jäänyt se yhteistyö, joka koskettaa koko toista astetta mukaan lukien ammatillinen koulutus. Me tiedämme, että merkittävä osa valmistuvista ylioppilaista jatkaa ammattikorkeakouluissa. Jotenkin tällainen ajatus, etteikö opiskelu puolin ja toisin lukion ja ammatillisen koulutuksen välillä ole perusteltua ja myös modernia sivistystä, modernia ammatillisuutta, puuttuu tästä. Sen takia meillä on tästä merkittävä lausuma, ja emme ymmärrä, miksi esimerkiksi keskustapuolue sitä on vastustanut.

14.42 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafsson edellä hyvin totesi nämä sosiaalidemokraattien painotukset tähän sinänsä hyvään esitykseen. Tässä on paljon hyvää, kuten on sanottu, ja resursseista tulee tietenkin jatkossa huolehtia, että ne riittävät sitten tähän kaikkeen.

Puhemies! Haluaisin ottaa vielä erikseen esiin tämän Gustafssonin esittelemän kolmannen kohdan, toisen asteen kokonaisvaltainen kehittäminen, mikä minusta on tärkeä. Haluan alleviivata tässä puheenvuorossa sitä keskustelua, mitä täällä salissa on usein käyty tästä maksuttomasta toisesta asteesta kaiken kaikkiaan. Minusta on hyvin tärkeää, että tästä ovat kansalaiset aktiivisesti liikkeellä ja kannetaan huolta siitä, että kaikilla meidän ihmillä nuorillamme olisi toisella asteella varaa ja mahdollisuus opiskella. Siksi pidän erittäin tärkeänä, että kaikissa yhteyksissä myös korostamme tätä maksuttoman toisen asteen tavoitetta. Toivon, että tämä eduskunta voisi myös tässä asiassa liikahtaa eteenpäin kaiken kaikkiaan.

Puhemies! Kuten todettu, hyvä esitys, mutta tietenkin sosiaalidemokraateilla olisi ollut vielä hieman enemmän annettavaa. Siksi meillä on erinomainen eriävä mielipide kirjoitettuna meidän valiokunnan jäsentemme toimesta.

14.43 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Yhdyn myös kehuihin. Kyseessä on huolellisesti valmisteltu lakiesitys, maltillinen ja realistinen uudistus. Ei ole lähdetty jalat turvallisesti ilmassa tavoittelemaan kuuta taivaalta, vaan on lähdetty käytännönläheisesti, maltillisesti edistämään lukiota, 2020-luvun lukiota.

Hyvin olennaiseksi asioitten eteenpäinmenossa tulevat johtamisen kysymykset. Se, että lukiotasolla johtajuus toimii, liittyy esimerkiksi juuri korkeakouluyhteistyöhön, niin että se kaikkialla Suomessa toteutuu yhtäläisesti ja myös opinto-ohjauksen toteutuminen.

Ilmettelen tätä ideologistarkoitushakuista keskustelua uskonnon ja elämäntietämystiedon ympärillä. Kun ulkomailta muuttaneet eri uskontoa edustavat ovat saaneet oman uskonnon vastuullista opetusta, se on auttanut myös yhteiskuntaan integroitumisessa. Ja sitten taas emme me esimerkiksi voi ajatella, että kotitaloutta opetettaisiin niin, että ainoastaan luettaisiin keittokirjasta, mitä on, mutta ei maisteltaisi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

14.45 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin olisin halunnut kommentoida vielä elämäntietomustiedon- ja uskonnonopetusasiaan, vaikka, niin kuin on tullut esille, sisältöihin tässä ei olla puututtu, niin kuin edustaja Multalakin nosti esiin. Mutta aivan niin kuin edellisessä puheenvuorossa, itsekin olen ihmetellyt tätä vastakkainasettelua. Ajattelisin, että se uskonnon opiskelu olisi hyvä kaikille riippumatta siitä, kuuluuko johonkin uskontokuntaan vai ei. Ja minkä takia? Nimenomaan siksi, että se helpottaisi ja edesauttaisi toinen toisensa ymmärtämistä.

Näin sanon myös käytännön kokemuksesta. Itse olen opiskellut seitsemän vuotta opinahjossa, jossa oli opiskelijoita yli 60 eri maasta ja oli myös yhteiset asuntolan käytävät ja keittiöt ja niin edelleen hyvin monen eri uskontokunnasta tulevan opiskelijan kanssa. Ja koen kyllä itse, että se auttoi paljon ymmärtämään käytännön toimia, kun oli aikanaan opiskellut uskonnoista ja varsin syvällisestikin.

Ja ajattelen lukioajasta myös niin, että silloin ollaan jo siinä iässä, että voidaan vaihtaa mielipiteitä ja niin edelleen. Eli näkisin tämän päinvastoin rikkautena, enkä mitenkään näe vastakkainasettelua aiheellisena.

14.46 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä pidetään nyt monta puheenvuoroa, joiden sisältö on oikeastaan sellainen, joka tukee ajatusta siirtymisestä kaikille yhteiseen uskonto ja elämäntietomus -aineeseen, joka siis on vasemmistolii-ton pitkän aikavälin tavoite ja joka on perusteltu nimenomaan juuri sillä tavalla kuin edustaja Tanus tässä kauniisti puhui ikään kuin vuorovaikutuksen ja ymmärtämisen tärkeydestä.

Vielä ei olla siinä vaiheessa, että tämä on mahdollista. Kuten todettiin, tämän lain uudistamisen yhteydessä ei ole nyt esitetty muutoksia oppiainekokonaisuuksiin tai tuntijakoon. Sen sijaan jo tämän lain käsittelyn yhteydessä olisi ollut mahdollista puuttua tähän lasten yhdenvertaisuuden kannalta ongelmalliseen säädökseen, jossa ei mahdollisteta elämäntietomusaineen valitsemista, jos oman uskontokunnan uskonnonopetusta on tarjolla, niille lukiolaisille, jotka sitä haluaisivat.

14.47 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että elämäntietomustietoonkin sisältyy tietoa uskonnoista, mutta silloin kun henkilö kuuluu uskonnon yhdykskuntaan, on hyvä, että samaan tapaan kuin äidinkielen kautta oppii ja siten saa paremmat valmiudet opiskella muita kieliä, on hyvä tutustua siihen omaan uskonperinteeseensä ja siitä käsin sitten saada tietoa muistakin uskonnoista. Ja luulen, että täällä tämä muutostahto osittain perustuu vanhentuneeseen näkemykseen siitä, mitä uskonnonopetus sisältää, ehkä niihin omiin kouluaikaisiin näkemyksiin.

Mutta ihan toisena asiana haluan nostaa esiin sen, että jos lukiolaisten kanssa keskustele, niin tämä mahdollisuus, että ylioppilaskokeen arvosanaa saa korottaa rajoituksetta, on se, mikä nousee esiin — siitä on aika vähän täällä nyt keskusteltu. Ja ihmettelen, että perussuomalaiset vastustavat [Puhemies koputtaa] tätä, koska tämä on mielestäni yksi helmi tässä esityksessä.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Tanus, nimenne mainittiin.

14.48 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin halunnut myös vähän samaa kuin edustaja Räsänen vielä alleviivata edustaja Anderssonille, että kyl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

lä tietysti mennään syvemmälle siinä uskonnon oppiaineessa kuin pelkässä elämänkatsomustiedossa. Niin kuin sanottu, näkisin, että se kyllä luo pohjaa sille hyvälle yhteisymmärrykselle. Ajattelisin myös niin, että lukioaikana on aivan eri asia opiskella syvemmin myös sitä omaa uskontoa ja käydä debattia, keskustelua siitä aiheesta ja myös kyseenalaistaa niitä asioita. Tämä keskustelu kyllä sitten jatkuu myös toisten opiskelijoiden kanssa, myös eri uskontoihin kuuluvien kanssa. Itse en ole taas lukiopuolelta — mitä olen myös opiskelijoina kuunnellut ja kuullut — saanut ollenkaan noin kovaa kritiikkiä siitä. Päinvastoin on koettu hyvänä, että voidaan keskustella asioista, jos siihen vain annetaan mahdollisuus.

14.49 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinänsä ikävää, että nyt menee sivuraiteelle, yhden oppiaineen ympärille, tämä keskustelu, mutta en malta olla tässä yhteydessä sanomatta: Miten tärkeää nykyaikaisessa monimutkaisessa maailmassa on uskonnon lukutaito? Jos uskontoa opetetaan joissakin äärimmäisyysliikkeissä ja jos ihmisten uskontokasvatus tulee joidenkin äärimmäisyysliikkeitten kautta, niin se johtaa väistämättä äärimmäisen vaaralliseen tilanteeseen ja erilaisten kielteisten radikaali-ilmioiden yleistymiseen yhteiskunnassa. Kun uskonnonopetus ja maailmankatsomuksellinen opetus laajemminkin tapahtuu yhteiskunnan kontrollissa, se mahdollistaa myös laadukkaan ja vastuullisen opetuksen. Uskon siihen, ettei tämä laki ole estämässä sitä, etteikö opetusta voitaisi toteuttaa [Puhemies koputtaa] laajalla yhteisellä foorumilla maailmankatsomuksellisena keskusteluna.

14.50 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä todellakin menee nyt ohi tämän lakiesityksen ja osoittaa vain sen nyt, että tämä on erittäin hyvä lakiesitys. Kaikki ovat näemmä samaa mieltä, ja nyt puhutaan aidanseipäistä.

Mutta tässä meillä on valtiollinen kirkko, ja niin kauan aikaa... [Kimmo Kivelä: Ei ole! — Päivi Räsänen: Kansankirkko!] — Niin, kansankirkko, okei. — Mutta kuitenkin meillä on erittäin tärkeää, niin kuin edustaja Kivelä sanoo, että tässä on tämmöiset opetussuunnitelmat ja ohjaavat elementit näihin eri uskontoihin, jotta ne radikalismit eivät nousisi niinkään.

Mutta edustaja Gustafssonille: Kun tämä kritiikin nostaminen on tässä vaikeata, olen kanssanne samaa mieltä siitä, että yleissivistävyyttä pitää olla ja yhteisöllisyyttä pitää olla ja työrauhaa pitää olla. Mutta nyt on ilmeisesti tullut uusi nimike tähän oppivelvollisuusiän pidentämiseen — kun puhuitte toisen asteen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä, sitä lienet tarkoittanut.

Edustaja Aallolle, joka taisi jo lähteä, vastauksena, että esimerkiksi lukiot itse tällä hetkellä ostavat kursseja yliopistoilta. Ja yliopistoille tämä lakiesitys on myöskin erittäin kannustava — jos nyt puhutaan siitä — [Puhemies: Aika!] koska heillekin tulee hyviä opiskelijoita.

Puhemies Paula Risikko: Otan tähän kuusi vastauspuheenvuoroa vielä, ja sen jälkeen mennään puhujalistalle. Otetaan tarvittaessa sitten debattia. Nämä kuusi henkilöä ovat Eloranta, Puumala, Torsti, Kosonen, Andersson ja Multala. [Jukka Gustafsson: Puhemies, nimi mainittiin!] — Gustafsson saa sitten lopuksi kyllä vielä ilman muuta.

14.52 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tänään keskustelemme tästä lukiolaista, niin huomio kiinnittyy myöskin lukiolaisten oppimisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

edellytyksiin elikkä siihen, että oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat tänä päivänä aika riittämättömät monessa paikassa. Eriarvoisuus lukiolaisten palvelujen saatavuudessa on lisääntynyt. Kuntaliiton selvityksen mukaan jopa 70 prosenttia vastanneista kunnista ei ole pystynyt järjestämään oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskeluhuoltolain vaatimusten mukaisesti, ja tämä siitä huolimatta, että meillä mielenterveyden häiriöt ovat nuorten tavallisimpia terveysongelmia, jopa 20—25 prosenttia nuorista kärsii niistä. Onkin aika lyhytnäköistä säästää juurikin näistä palveluista, koska se tietenkin kostaatuu myöhemmin sitten suurempina kustannuksina.

Tosiaan, kun lukiokoulutusta kehitetään ja varataan siihen resursseja, pitää kiinnittää parempaa huomiota tähän kouluhyvinvoinnin parantamiseen. On hyvä, että tämä esitys tuo nyt sitä opintojen ohjaamista lisää, mutta myöskin tähän muuhun hyvinvointipuoleen pitäisi kiinnittää entistä suurempaa huomiota.

14.53 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos sallitte kaksi minuuttia, niin vastaan näihin neljään valiokunnalle esitettyyn kysymykseen.

Ensimmäisenä edustaja Aalto esitti kolme erittäin perusteltua kysymystä. Hän kysyi, riittävätkö resurssit tähän korkeakouluyhteistyön tekemiseen. Niiden täytyy riittää, sitä valiokunta mietinnössään hyvin voimakkaasti korostaa ja toteaa myös, että käytännön välinehän ovat nämä tulosohjauskeskustelut, joita korkeakoulujen kanssa välillä esitetään. Meidän on annettu hyvin vahvasti ymmärtää ministeriöstä, että tämä asia on jo otettu huomioon ja korkeakoulut ovat siitä hyvin tietoisia. Luotamme tähän tulleeseen tietoon.

Toiseksi hän kysyi siitä, miten turvataan, että kaikilla lukioilla on mahdollisuus tehdä korkeakoulujen kanssa yhteistyötä. Siinä käyttöön täytyy ottaa etä- ja monimuoto-opetusta, johon myöskin mietinnössä viittaamme. Itse toivoisin vielä uusiakin innovatiivisia tapoja. Tässä on paljon mahdollisuuksia.

Kolmanneksi hän kysyi, miten yhteistyö ammattikoulujen kanssa toteutuu. Siitä opetusministeriö on asettanut erillisen työryhmän, siis ammattikoulujen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön kehittämiseen. Se työ on nyt liikkeellä, ja siltä toivomme paljon. Itse henkilökohtaisesti toivon, että kun jatkossa tehdään uudistuksia toiselle asteelle, ne koskettaisivat aina yhdessä sekä lukiota että ammattikoulua. Se antaisi hyvät edellytykset sille, että se yhteistyö lukioitten ja ammattikoulujen välillä voisi olla erittäin hyvä. Itse henkilökohtaisesti toivon, että sitä voisi olla enemmän.

Viimeisenä, neljäntenä, edustaja Kiuru kysyi siitä, onko suullinen taito — väittelytaito, keskustelutaito — ollut tässä yhteydessä esillä. Ei niinkään, koska nyt ei oltu niissä sisälloissä, nyt ei muutettu sisältöjä, mutta muutoin siitä on puhuttu valiokunnassa useaankin otteeseen, että tarvitsemme koulujärjestelmään vielä enemmän suullista taitoa. Nythän siihen suuntaan monessa kohtaa mennään [Puhemies koputtaa] jo siellä lukiopuolellakin tällä hetkellä. Se on tärkeä huomio.

Puhemies Paula Risikko: Annoin poikkeuksellisesti 2 minuuttia edustaja Puumalalle valiokunnan puheenjohtajana vastata näihin kysymyksiin.

14.55 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin keskusteluun tästä paljon hyvää sisältävästä esityksestä. Näin todella on, mutta täytyy sanoa myöskin, että huomasin, että esimerkiksi aika laajasti tuo koulutustutkijoiden kaarti havahtui pohtimaan monia seikkoja tässä esityksessä vasta sen jälkeen, kun tämä oli valiokunnassa melkein jo

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

käsitelty, ja ne liittyivät juuri esimerkiksi tähän edustaja Puumalan aivan oikein esiin otta-
maan toisen asteen kehittämiseen — palasina vai kokonaisuutena — ja toisaalta esitettyi-
hin perusteluihin niistä keinoista, joita vaikkapa ilmiöpohjaiselle oppimiselle esitetään tai
olla esittämättä. Mutta tähän me palaamme, kun me jatkamme tätä koulutuksen kehitys-
työtä tässä maassa.

Toiseksi ottaisin esiin vielä vastalauseen, joka tehtiin siis yhteistyössä SDP:n, vasem-
mistoliiton ja vihreiden kanssa. Kiitos myös tästä yhteistyöstä tässä kohden. Siellähän on
sitten mahdollisuus ottaa kantaa näihin resursseihin opinto-ohjauksen osalta. Siellä on
myös mahdollisuus ottaa kantaa edustaja Jarvan nostamiin lukiodiplomeihin, ja siellä on
mahdollisuus ottaa kantaa tähän vapaavalintaiseen elämäntietoon osallistumi-
seen, jonka sisältöihin en tässä nyt mene. Mutta tähän tulee siis kyllä mahdollisuus äänes-
tyksissä täällä. — Kiitos.

14.56 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin
edustaja Puumala tuossa totesi, resurssit tähän uudistukseen on turvattava valiokunnankin
mielestä, koska tässä on aika paljon monenlaista uudenlaista tekemistä lukioille. Nostan
minäkin esiin tämän lukiodiplomin, jolla voidaan osoittaa osaamista muillakin kuin kirjoi-
tuksissa suoritettulla aineilla ja siten näyttää taitoja juurikin taito- ja taideaineissa. Sitä on
tehty aikaisemminkin, mutta on syytä laajentaa sitä muillekin aloille.

Hyvin on otettu tässä keskustelussa huomioon myös korkeakouluysteistyö ja se, että
kaikilla lukiolla ei ole samanlaista etäisyyttä ja läheisyyttä korkeakouluihin, kun kaikilla
paikkakunnilla ei niitä ole, ja onkin hyvä, että opetus- ja kulttuuriministeriö on jo ryhtynyt
tukitoimien suunnitteluun, jotta tämä yhteistyö varmistetaan kaikkien, pienienkin lukioi-
den osalta.

14.57 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vahasalo
kysyi, tarkoittaako oppositio oppivelvollisuuden pidentämistä, kun puhutaan kokonaisval-
taisesta kehittämisestä. Sitä ei tarkoiteta. Kun puhutaan oppivelvollisuuden pidentämisestä,
silloin puhutaan oppivelvollisuuden pidentämisestä — tai oppioikeuden pidentämisestä
keskustapuolueen tapauksessa — mutta kun puhutaan toisen asteen kokonaisvaltaisesta
kehittämisestä, on enemmänkin kyse siitä, että ei luoda turhia raja-aitoja tai anneta näiden
kahden eri tasa-arvoisen opintopolun eriytyä liikaa toisistaan. Suomalaisen koulutusmal-
lin vahvuus on kuitenkin se, että meillä on kaksi tasa-arvoista koulutuspolkua peruskoulun
jälkeen, joista pitäisi olla mahdollista sitten halutessaan jatkaa opintoja joko toisella polul-
la toisella asteella tai sitten korkeakouluopintojen kautta.

Tämän esityksen yhteydessä on herättänyt huolta muun muassa se, että nämä eri osaa-
mispiste- ja opintopistejärjestelmät eriyttävät nämä opintopolut toisistaan, kuten myöskin
nämä erot, jotka nyt ovat syntyneet tämän opinto-ohjauksen jälkiohjausvelvoitteen osalta,
kun ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta on uudistettu erillään. [Raija Vahasalo:
Nuorisokoulu siis!]

14.59 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta on se, että toi-
nen aste on tärkeä aste siinä mielessä, että toivomme, että jokainen suomalainen nuori sen
suorittaisi. Se on varmasti kaikkien tavoite. Kuitenkin se ero ammatillisen ja lukion välillä
on, että ammatillisesta koulusta valmistutaan ammattiin ja lukiosta ei, vaan suunnataan
aina jatko-opintoihin ennen ammattiin valmistumista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

Halusin nopeasti kommentoida vielä tätä suullista esiintymistä: suullisen kielitaidon osoittamiseenhan lukiodiplomin tyyliä löytyy jo tällä hetkellä Opetushallituksen tuottamat pohjat arvioinnille, ja se mahdollisuus tulevaisuudessakin säilyy.

Sitten vielä kommenttina tähän rajattomaan uusimismahdollisuuteen: Siihen valiokunta teki, kuten ilmi on tullut, lausuman, jotta sen vaikutuksia seurattaisiin. Kuitenkin asiantuntijat arvioivat, että todennäköisesti uusimiskertojen määrä ei niin merkittävästi tule lisääntymään, koska samassa yhteydessä lisäämme [Puhemies koputtaa] opinto-ohjausta.

15.00 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puolestani ovat jo hyvin vastanneet valiokunnan puheenjohtaja Puumala ja edustaja Andersson edustaja Vahasalon kysymykseen, mitä tämä toisen asteen kokonaisvaltainen kehittäminen on. Puumala muun muassa totesi ja on samaa mieltä meidän kanssamme, että kun tehdään lukio- tai ammatillista koulutusta koskevia uudistuksia, niin mielellään niitä tulisi arvioida ja tehdä yhdessä mahdollisuuksien mukaan. Se voi koskea esimerkiksi opetustarjontaa, ja ajattelen erityisesti pieniä lukioita ympäri Suomea, jotka voisivat tehdä aidosti nuoria auttavaa ja palvelevaa yhteistyötä opetuksen järjestämisessä. Myöskin esimerkiksi tämä jälkiohjaus, johon edustaja Andersson viittasi, nyt puuttuu ammatillisesta koulutuksesta, jossa sitä tarvittaisiin ehkä enemmän kuin lukiossa.

Ja anteeksi, edustaja Vahasalo, te kuiskaatte sieltä, että tämä on nuorisokoulua. Tulkaa nyt niistä vanhoista juoksuhaudoista ulos. Me puhumme 2000-luvun koulutuspolitiikasta, jossa ammatillisen koulutuksen ja lukion yhteistyön tulokset silloin, kun ne toimivat hyvin, ovat aivan loistavia nuorten kannalta: kaksoistutkinnot, kolmoistutkinnot ja niin edelleen.

Puhemies Paula Risikko: No, otetaan tähän nyt vielä vastauspuheenvuoroina Vahasalo ja Nylander.

15.01 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, siis meillä on kaksi eri tutkintoa, niin kuin sanoitte, tai kolme eri tutkintoa, niin kuin sanoitte, ja yhteistyötä lukion ja ammatillisen välillä tehdään ja sitä on tiivistetty. Noin 4 prosenttia toisen asteen opiskelijoista tekee molemmat eri tutkinnot, ja se on fine. [Jukka Gustafsson: Eiks se ole hyvä asia?] Se on hieno asia, ja sitä me kannatamme, mutta emme kannata sitä, että se tulee yhdeksi mössöksi. [Jukka Gustafsson: Eihän sitä kukaan esitä!] Meillä on tällainen aste-ero tässä meidän välillämme. Mutta ihan hyvä. Pääasia on, että nyt saadaan tämä lukiolaki eteenpäin. — Kiitos.

15.02 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mekin kannatamme, todellakin, että tehdään yhteistyötä, laajaa yhteistyötä lukioden ja ammatillisen koulutuksen välillä, käytetään yhteisiä opettajia siinä, missä on mahdollista, yhteisiä tiloja ynnä muuta. Lista on pitkä. Me kannatamme kaksoistutkintoa, ja me toivomme todellakin, että paikallisesti tätä kehitetään ja mahdollistetaan.

Olen samaa mieltä siitä, että esimerkiksi tämä jälkiohjaus, joka nyt tulee lukiolaisille, meidän pitäisi kehittää myös ammatilliselle koulutukselle jatkossa, jotta heillä olisi samanlainen mahdollisuus siihen — ottaen tietysti huomioon tämän, mitä edustaja Multala sanoi, että ammatillisessa koulutuksessa saadaan ammatti ja lukiosta lähdetään opiskelemaan jonnekin. Mutta me emme kannata, emme missään nimessä, missään olosuhteissa sitä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

sisältöjä jotenkin sotketaan tai halutaan hälventää tätä rajaa, koska niillä on eri opetuspoliittiset, koulutuspoliittiset tavoitteet.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

15.03 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! ”Kaikesta kaikki tiedettiin.” Tuo oli ajatus, kun painettiin ylioppilaslakki päähän ensimmäisen kerran lukion kevätjuhlassa. Enempää ei kuitenkaan oltaisi voitu olla väärässä. Ylioppilaskirjoitukset ja valmistumisen huuma vaihtuivat pian ihmettelyyn oman elämän suunnasta, minne ja mitä sitä lähtisi opiskelemaan: onko siellä tuttuja, mitä korkeakoulussa opiskelu oikeastaan vaatii, ja minkälaista se on?

Lukiuudistus on merkittävä sivistysteko, joka tulee lisäämään lukion houkuttelevuutta. Opetusministerillemme kuuluu erityinen kiitos siitä, että uudistuksessa on huomioitu koulutuksen nivelvaihe. Oikean koulutusalan valintaa helpotetaan uudistamalla sekä itse lukiota että korkeakoulujen valintamenettelyä. Suomalaiset nuoret aloittavat korkeakouluopinnot keskimäärin kolme vuotta vanhempana kuin monessa muussa Euroopan maassa. Ainoastaan noin kolmannes tuoreista ylioppilaista jatkaa suoraan korkeakouluun.

Olemme ensinnäkin nähneet jo tänä keväänä, kuinka korkeakoulut ovat karsineet raskaita ja pitkää valmistautumista vaativia pääsykokeita. Pääsykokeissa pitää palkita motivaatiosta ja soveltuvuudesta alalle. Uudistava lukiokoulutus antaa tälle työlle vahvan sivistyksellisen pohjan. Ulkoa opettelu ja istumalihasten testaus eivät sovi moderniin koulutusjärjestelmään.

Toiseksi: Lukiossa on jatkossa tarjolla enemmän henkilökohtaista ohjausta opiskeluun ja tukea tulevaisuuden koulutusvalintoihin. Opintojen aikana tarjotaan laajasti tukea oppimiseen. Tämä on vastaus myös toiveisiin lukiolaisilta, jotka ovat nykyisellään kokeneet saamansa opinto- ja uraohjauksen liian vähäiseksi.

Lukioille tulee myös ensimmäistä kertaa velvoite tarjota opiskelijalle tämän tarpeen niin vaatiessa erityisopetusta. Lukion ohjausvelvoite ei jatkossa myöskään lopu ylioppilasjuhliin, vaan jälkiohjausta esimerkiksi koulutusvalintoihin annetaan myös valmistumisen jälkeen. Ja kenties merkittävin ja opiskelijoiden uravalintaa helpottava ratkaisu on se, että lukioden ja korkeakoulujen yhteistyö tiivistyy uuden lain myötä. Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus kokeilla halutessaan korkeakouluopintoja jo lukion aikana, mikä helpottaa itselle sopivan koulutusalan valintaa. Konkreettinen mahdollisuus osallistua itse luennoton on arvokkaampi kuin yksikään opinto-opas. Ensikäden kokemus helpottaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkeakouluun.

On myös kuitenkin edelleen muistettava, että nuorten riittävä palautuminen ja lepo ja harrastukset ovat tärkeitä nuoren jaksamisen turvaamiseksi. Niistä ei pidä lähteä tinkimään.

Arvoisa puhemies! Kaikkea ei tuore ylioppilas tiedä jatkossakaan, mutta uudistuva lukiokoulutus takaa sen, että tulevaisuuden ylioppilailla on entistä vahvemmat taidot ja tiedot elämää varten. Tarvitsemme korkeakouluhimme maailmaan avoimesti ja myös kriittisesti suhtautuvia todellisia uusia maailman muuttajia.

15.08 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Keskityn puheessani kahteen asiaan. Toinen liittyy lukiolaisen opiskelun edellytyksiin ja toinen tähän uskomus- ja kat-somusainekeskusteluun, haluan vielä siihen sanoa muutaman sanan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

Ensinnäkin tosiaan, niin kuin aikaisemmin jo mainitsin, oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat aika riittämättömällä tasolla tällä hetkellä. Eriarvoisuus lukiolaisten oppilas- ja opiskeluhuoltopalvelujen saatavuudessa kuntien välillä on lisääntynyt. Kuntaliiton selvityksen mukaan 70 prosenttia vastanneista kunnista ei ole pystynyt järjestämään oppilas- ja opiskeluhuollon palveluja vuonna 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Aluehallintoviraston selvityksen mukaan kouluissa ja oppilaitoksissa on tarjolla liian vähän psykologipalveluita. Oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota koulupsykologipalveluiden puutteeseen vuosina 2010, 2011 ja 2012. Mielenterveyden häiriöt ovat nuorten tavallisimpia terveysongelmia, ja eri tutkimusten mukaan jopa neljännes nuorista kärsii niistä. Myös itsetuhoisuus yleistyy nuoruusiässä. Joka päivä 12 ihmistä jää työkyvyttömyyseläkkeelle masennuksen takia, ja puolet heistä on alle 30-vuotiaita nuoria. Onkin erittäin lyhytnäköistä säästää oppilas- ja opiskelijahuollosta tai muistakaan oppilaiden hyvinvointia lisäävistä asioista, sillä näiden palveluiden riittämättömyys kostaatuu myöhemmin paljon suurempina kustannuksina, muun muassa nuorten ihmisten loppuelämän työkyvyttömyytenä, puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä nuorelle itselleen ja hänen läheisilleen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki velvoittaa järjestämään koulupsykologipalvelut myös toisen asteen oppilaitoksissa. Psykologi on kuitenkin vain 75 prosentissa lukioista. Eri lähteitä käyttäen voidaan arvioida, että Suomesta puuttuu noin 60 prosenttia tarvittavista psykologipalveluista. Samaan aikaan nuorten mielenterveyden ongelmat ovat jatkuvassa kasvussa, ja tosiaankin THL:n kouluterveyskyselyn tuloksissa erityisesti tyttöjen kohdalla niin masennus, ahdistus kuin koulu-uupumuskin ovat kasvussa perusasteen lisäksi myös siellä toisella asteella lukioissa. Sama oli nähtävissä Lukiolaisten liiton omissakin hyvinvointitutkimuksissa. Jopa 70 prosenttia vastaajista koki väsymyksen tunnetta viikoittain, ja 30 prosentilla lukiolaisista oli viikoittaisia univaikeuksia.

Onkin tärkeitä, että kun keskustellaan lukiokoulutuksesta, kun kehitetään sitä ja varataan siihen resursseja, niin kiinnitetään todellakin huomiota kouluhyvinvoinnin parantamiseen, sillä lukiolaiset itse kokevat opintonsa liian kuormittaviksi. Sen takia psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen, koulukiusaamisen vähentämiseen, kouluviihtyvyyden lisäämiseen, yhteisöllisyyden vahvistamiseen ja riittävään tukeen tulee kiinnittää parempaa huomiota, ja onkin hyvä, että tässä lakiesityksessä on näihin tullut parannusta. Toivottavasti todella myös tuo opintojen ohjaus näin ollen paranee.

Arvoisa puhemies! On todella valitettavaa, että tähän lakiesitykseen ei sisälly elämäntiedon katsomustiedon opiskelumahdollisuuden avaamista kaikille lukiolaisille. Tällä hetkellä hän se on mahdollista vain kirkkoon kuulumattomille tai niille, joiden oman uskonnon opetusta ei koulussa ole tarjolla. Katsomusaineita tulisi tarkastella samalla tavalla kuin muita oppiaineita, ja sitä koskeva pykälä tulisi tarpeettomana poistaa. Toisena vaihtoehtona opiskelijan tulisi itse voida valita, mitä uskontoa tai elämäntiedon katsomustietoa hän opiskelee — jo kerroinkin tuosta lapsiasiavaltuutetun kannanotosta asiaan liittyen. Tosiaankin uskonnottomienkin opiskelijoiden tilanne paranisi, kun elämäntiedon katsomustiedon opetuksen tarjonta vahvistui nykyisestä varsinkin pienissä lukioissa. Lakimuutos ei tältä osin edellyttäisi edes muutosta oppiaine- ja tuntijakopäätökseen eikä opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin tai opetussuunnitelmiin.

Kuitenkin vielä parempi tie edetä olisi siirtyä kaikille yhteiseen uskomus- ja katsomustiedon oppiaineeseen. Se olisi aivan hyvin voitu ottaa mukaan tähän lukiolakiesitykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

On hyvä muistaa, että uskonnon opetuksella on katsottu olevan suvaitsevaisuuden ja ymmärryksen lisäämisessä hyvin keskeinen rooli. On tärkeää, että koulu tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden ymmärtää niin omaa kuin muitakin uskontoja ja elämäntähtämyksiä suhteessa toisiinsa sekä laajemmin suhteessa kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Tämä on erityisen tärkeää myös nuorten suvaitsevaisuuden kehittymisen näkökulmasta katsottuna.

Nykyistä järjestelmäämme ei edellä mainitussa valossa voida enää pitää tarkoituksenmukaisena, siksi lukiossa tulisikin siirtyä uskontokunnista riippumatta kaikille yhteiseen uskontotiedon ja etiikan oppiaineen opetukseen, uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen, jossa käsitellään laajasti eri maailmankatsomuksia ja uskontoja sekä opiskelijoiden omasta elämästä nousevia uskontoon, suvaitsevaisuuteen ja ymmärrykseen kytkeytyviä sisältöjä. Tähän uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen kuuluisivat arvokasvatuksen ja etiikan osa-alueiden lisäksi eri uskonnot ja maailmankatsomukset, painopisteenä oma valtauskontomme, evankelisluterilainen kristinusko, sekä maailmankatsomukset. Tällaista lähestymistapaa sovelletaan Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Englannissa sekä osassa Saksan osavaltioita.

On myös huomattava, ettei suomalainen järjestelmä vastaa Euroopan neuvoston 2000-luvulla antamaa suositusta, jonka mukaan uskonnon opetuksen tulisi olla lähtökohdiltaan akateemista. Tämän kannan taustalla on ajatus siitä, että tieto ja ymmärrys maailman uskonnoista ja katsomuksista osaltaan ehkäisevät kulttuurien välisten konfliktien syntyä, ja samalla uskonnon opiskelun uskotaan tukevan historiallista ja kulttuurista lukutaitoa.

Tämä kaikille yhteinen opetus toisi mukanaan monenlaisia hyötyjä. Tässä oppiaineessa olisi uskontokunnista riippumatta sama kohtelu kaikilla opiskelijoilla, mikä edistäisi opetuksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tällä hetkellä kaikkien opiskelijoiden oman uskonnon opetusta ei edes voida järjestää. Nykytilanteessa myös paineet opetettavien uskontojen määrän lisäämiseen kasvavat jatkuvasti, esimerkiksi vaikka bahai-uskonto, mandealaisuus, buddhalaisuus ja niin edelleen. Samalla ongelmat opettajien saatavuuden ja pätevyyden suhteen tulevat aiempaa vaikeammiksi. Kaikille yhteisessä oppiaineessa ei tarvitsisi enää turvautua koulun ulkopuolisiin opettajiin.

Nykyinen uskonnon opetuksen toteutumistapa ei siis tue dialogia eri uskontojen parissa elävien nuorten välillä, vaikka uskontoihin liittyvät kysymykset tulevat ihan koko ajan tärkeämmiksi yhteiskunnan monikulttuuristuessa etenkin täällä pääkaupunkiseudulla ja muissa suurissa kaupungeissa. Arvokysymykset korostuvat samalla, kun uskonto näkyy nuorten arjessa ja elämäntähtämyksissä yhä enemmän etenkin monikulttuurisimmilla alueilla. Tärkeisiin kysymyksiin, kuten ihmisenä kasvamisen ja elämäntähtämyksen pohdintaan yhdesä koko luokan kanssa, on nykyisin aivan liian vähän mahdollisuuksia. Nykyään oppilaat hajoavat erilleen, kun käsitellään näitä tärkeitä maailmankatsomukseen, kasvatukseen, moraaliin ja etiikkaan liittyviä kysymyksiä. Olisinkin todella toivonut, että tämä olisi otettu tähän lakiin mukaan, jotta asia olisi mennyt parempaan suuntaan.

Mitä tähän rajoittamattomaan ylioppilaskirjoitusten uusimiseen tulee, pidän sitä hyvin tärkeänä nyt, kun arvosanoilla on suurempi merkitys korkeakouluun pyrkimisessä. On hyvin tärkeää, että uusia voi niin monta kertaa kuin tarve vaatii, jos vaikka on sairastunut silloin, kun kirjoitukset ovat.

15.15 Mikaela Nylander r: Värderade talman! Lagförslaget motsvarar morgondagens behov och jag tycker att det är jättebra att förutom att det betonar kunskap så betonar det också färdigheter som behövs i livet, i studierna och på arbetsmarknaderna. Sådana färdig-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

heter är möjligheter och kunskap till kritiskt tänkande, att kunna söka information, samarbete och så vidare, så det är jättebra att lagförslaget också tar fasta på de här färdigheterna.

Jag tycker också att det är jättebra att lagförslaget innehåller möjlighet till personligare studieval, men det här får definitivt inte ske på bekostnad av den allmänbildande gymnasieutbildningen. Det är oerhört viktigt att den allmänbildande funktionen starkt finns kvar. Också små gymnasier måste kunna svara mot det här behovet av mer personliga val.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiehdotukseen sisältyy monta hyvää asiaa, ja harvoin olen kuullut niin paljon myönteisiä arvioita sekä tästä prosessista että lopputuloksesta kuin kuulumme valiokunnassa. Hyviä asioita ovat oikeus tukeen, ohjaukseen, erityisopetukseen ja jälkiohjaukseen. Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä elementtejä tässä uudistuksessa. Mutta täytyy myös sanoa, että valiokunnassa on esitetty huolia muun muassa rahoituksen riittävyyden suhteen. Muutama taho painotti sitä, että rahoitus ei ole riittävä, jos ajatellaan kaikkia näitä uusia tehtäviä, mitä sisältyy tähän lakiin, ja itse yhdyn tähän huoleen, kun olen keskustellut muutaman kunnan ja muutaman lukion kanssa, että vaarana on, että ei löydy riittävästi rahoitusta tähän kaikkeen hyvään ja hyviin tavoitteisiin.

Samarbete med högskolorna är bra, men det får som sagt inte leda till att vi har A- och B-klassens gymnasier där man kanske inte på vissa orter på samma sätt kan ordna det här samarbetet. Som jag konstaterar tar utskottet också fasta på bristen på behöriga studiehandledare. På svenskt håll har det inte utbildats studiehandledare sedan 2013. Vi har redan nu en brist på behöriga studiehandledare, och eftersom studiehandledningen har en alldeles central roll i det här lagförslaget kommer behovet av behöriga studiehandledare att öka.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Yhteistyö ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön kanssa on äärimmäisen tärkeä elementti, ja olen myös hyvin iloinen, että lukion yleissivistävä rooli tässä säilyy. Se on äärimmäisen tärkeätä. — Kiitos.

15.19 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys uudeksi lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta on monelta osin tarpeellinen ja perusteltu kokonaisuus, vaikka täytyy toki sanoa, että mitään mullistavaa uutta tähän lakipakettiin ei sinänsä sisällykään, esimerkiksi tuntijako säilyy ennallaan. Mutta lukiolain uudistus korostaa kuitenkin lukio-opetuksen yleissivistävyyden tärkeyttä ja yleisestikin koulutuksen painoarvoa nopeasti muuttuvassa maailmassamme. Tämän esityksen tavoitteena on muun muassa lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa ja sen tuottamaa jatko-opintokelpoisuutta sekä sujuvoittaa siirtymistä korkea-asteelle ja edistää lukiolaisten hyvinvointia. Me perussuomalaiset kannatamme näitä tavoitteita, vaikka näihin lakiehdotuksiin sisältyykin myös muutamia jatkotarkastelua vaativia käytännön näkökulmia.

Kuten täällä on todettu, lukiokoulutuksen järjestäjiä veloitetaan jatkossa tarjoamaan urasuunnitteluun ja opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta lukion suorittaneille mutta ilman jatko-opiskelupaikkaa jääneille henkilöille. Samoin ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa on tarjottava lukion keskeyttäneille opiskelijoille.

Kuten jo aiemmassa puheenvuorossani korostin, opinto-ohjaukseen panostaminen on täysin oikea suuntaus, jota perussuomalaiset ovat jo pitkään edellyttäneet. Eräs huolenaiheistamme on kuitenkin se, myönnetäänkö järjestäjille riittävät resurssit opinto-ohjauksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

ja muiden lakimuutosten realistiseen toteuttamiseen. Tämä näkökulma on tosiaan noussut vahvasti esille myös asiantuntijakuulemisissa. Niiden perusteella lukioille aiheutuvat lisäkustannukset on arvioitu vahvasti alakanttiin. Kuten aiemmin totesin, tosiasiallisesti lukio-koulutuksen järjestäjille aiheutuvat lisäkustannukset tulee korvata tulevilla budjeteilla täysimääräisesti, ei vain osittain, kuten nyt ollaan tekemässä.

Arvoisa puhemies! Lakiesitykseen sisältyvä lukiokoulutuksen järjestäjän velvollisuus toimia yhteistyössä muun koulutuksen järjestäjien kanssa on kannatettava asia ja lisää lukio-opiskelijoiden valinnan mahdollisuuksia. Korkeakouluyhteistyön ohella myös valio-kunnan lakitekstiin lisäämä vapaan sivistystyön oppilaitosten, kuten kesäyliopiston, kanssa tehtävä yhteistyö vahvistaa oppilaitosten kykyä tarjota monipuolista koulutusta kaikkialla Suomessa lukion sijainnista tai koosta riippumatta. Perussuomalaiset kiittävät koko sivistysvaliokuntaa siitä, että tämä tärkeä kirjaus saatiin lisättyä lakiin hyvässä yhteisymmärryksessä. Myönteistä on myös lakiin kirjattu työ- ja elinkeinoelämän kanssa tehtävä yhteistyö.

Arvoisa puhemies! Varsinkin pienten lukioden toimintaedellytysten turvaamiseen tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota. Pienten lukioden toiminta on tärkeää alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta. Opiskelu pienessä lukiossa voi myös lisätä opiskelijoiden yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä sekä parantaa turvallisuuden tunnetta. Tämäkin korostaa pienten lukioden tärkeyttä ja merkitystä koko maassa. On hyvä, että tässäkin eduskunnassa käydyssä keskustelussa asiaan on kiinnitetty laajaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Lukiossa ilmeneviin kiusaamistapauksiin on puututtava ajoissa ja nykyistä tehokkaammin. Lukion rehtorin ja opettajien tulisi olla velvoitettuja puuttumaan koulussa tai koulumatkalla tapahtuvaan kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään sekä ilmoittaa tästä niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Tätä näkökulmaa ei hallituksen esityksessä ole mielestämme riittävässä määrin huomioitu, vaikka siihen onkin kiinnitetty huomiota. Teemme sen vuoksi pykälämuutosehdotuksen, joka velvoittaisi koulun opettajaa tai rehtoria ryhtymään konkreettisiin toimiin tietoonsa tulleen koulussa tai koulumatkalla tapahtuneen kiusaamisen, väkivallan ja häirintän lopettamiseksi sekä ilmoittamaan tästä niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Mielestämme tämä on erittäin tarpeellista myös lukioissa valitettavan usein ilmenevän kiusaamisen kitkemiseksi.

Arvoisa puhemies! Tässä samassa yhteydessä muutetaan lakia ylioppilastutkinnon järjestämisestä. Ehdotuksen toteutuessa opiskelija voisi uusia ylioppilaskokeita aiempaa useammin. Tutkinnon suorittanut henkilö voisi uusia hyväksytyjä ja hylättyjä kokeita rajoituksetta. Asiantuntijakuulemisissa esitetyt näkökannat tästä muutoksesta vaihtelivat suuresti, ja perusteluita voidaan varmasti esittää sekä puolesta että vastaan.

Perussuomalaiset eivät kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että ylioppilastutkinnon arvosanoja voitaisiin korottaa täysin rajoittamattomasti. Tulommekin tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä muutosehdotuksen, jolla rajattaisiin suorituskertoja ylioppilastutkinnon kehittämistä pohtineen Gaudeamus igitur -työryhmän näkemyksen mukaisesti. Esitämme, että hyväksytyn kokeen saisi uusia kaksi kertaa. Hylätyn kokeen osalta ehdotamme, että tutkinnon suorittamisen aikana sen voisi uusia kolme kertaa, samoin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tällöinkin opiskelijalla olisi käytössään nykyistä enemmän uusimiskertoja, ei kuitenkaan rajattomasti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

Arvoisa puhemies! Lakiehdotukseen sisältyvä rajaton uusimismahdollisuus aiheuttaisi lukioille taloudellisia sekä tiloihin ja välineisiin liittyviä ongelmia. Lisääntyneestä kirjoittajamäärästä syntyisi lukioille todennäköisesti myös ennakoimattomia lisäkustannuksia valiokunnan tekemästä rajauksesta huolimatta.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijalausuntojen mukaan vain noin 5 prosenttia hyväksytyn kokeen uusijoista onnistuu arvosanojen korottamisessa. Uusimiskertojen rajoittamattomuus ei myöskään palvelisi tärkeää tavoitetta lukioista jatko-opintoihin siirtymisen nopeuttamisesta. Tämä asia on luonnollisesti kiinteässä yhteydessä kaavailtuun pääsykoeuudistukseen. Mahdollisuus hakeutua jatko-opintoihin pääsykokeiden kautta on säilytettävä merkittävänä korkeakoulujen sisäänpääsyväylänä. Pääsykokeilla on edelleen oma tehtävänsä niin alalle soveltuvuuden kuin motivaationkin mittaajana myös hieman varttuneemmalla iällä ja hakijan koulutustaustasta riippumatta, mikä edesauttaisi myös opiskelijoiden yhdenvertaisuuden toteutumista. Arvoisa puhemies, tätä osaamisen osoittamisen väylää ei tule jatkossakaan tukkia tai olennaisesti kaventaa.

15.26 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Yhteiskunta muuttuu, ja yhteiskunnan instituutioiden, koululaitokset mukaan lukien, pitää muuttua siinä mukana. Tämä laki on oikein hyvä. Kiitän ministeri Sanni Grahn-Laasosta ja valiokunnan puheenjohtaja Puumalaa, samoin kuin koko valiokuntaa työstänne.

Tässä joitakin nostoja, joita pidän tärkeinä:

Ensinnäkin se, että lukio jatkuu yleissivistävänä koulutusmuotona, on tärkeää. Liian paljon yhteiskunnassa tuntuu olevan liikkeellä tällaista historiattomuutta. Täytyy hieman tuntea taustoja, täytyy tuntea oman maansa, muiden maiden ja koko maailman historiaa, jotta voi jotenkin kiinnittyä siihen nykyhetkeen ja suhteuttaa asioita sen mukaisesti.

Lukion muutoksesta: Kun itse 80-luvulla kirjoitin ylioppilaaksi ja sitten myöhemmin Turun yliopistossa luin historian ja yhteiskuntaopin opettajaksi, niin niistä taidoista ja tiedoista vain osa on enää relevanttia. Tietysti faktatieto osittain pysyy, mutta esimerkiksi didaktiikka on muuttunut täysin: geneeriset taidot eli siirrettävät taidot, tiedon haku, epäolennaisen tiedon rajaaminen, medialukutaito, lähdekriittisyys, yhteistyötaidot. Näitä taitoja ei korostettu aikanaan sillä tavalla kuin nykyään tehdään, ja tämä muutos on kyllä oikein hyvä, että niihin kiinnitetään enemmän huomiota.

Tuossa debatissa nostin esiin suulliset taidot. Meillä on sellainen historia, että kirjallista taitoa on korostettu ja korostetaan jatkossakin. Suullinen taito, puhetaito, viestintätaidot eivät ole pelkästään kirjallista osaamista. Se on tärkeää, ja se on jatkossakin tärkeää, en sitä mitenkään väheksy, mutta kun lähdetään maailmalle, toimitaan erilaisissa työtehtävissä, toimitaan yhteistyössä kollegojen kanssa, niin täytyy osata kertoa asiansa, kertoa se ytimekkäästi, osata neuvotella, eläytyä siihen tilanteeseen, ja jos sitä ei ole harjoitellut, niin sitä ei sitten välttämättä pysty tekemään sillä tavalla kuin olisi toivottavaa. Esimerkiksi USA:ssa suullinen taito ja sen arvostus on aivan eri tasolla kuin Suomessa. Sitä ei ole täällä erikseen mainittu, mutta suullisen taidon ikään kuin tämmöinen läpäisevä periaate on syytä nostaa kaikissa oppiaineissa näkyville, ja näin varmasti enemmän tehdään.

Sitten otan täältä vielä muutaman asian.

Ensinnäkin: Opiskelun tuki on nostettu valiokunnan mietinnössäkkin esiin, ja se on oikein hyvä. Nuoret ihmiset elävät herkkää hetkeä, ja oman tulevaisuuden ääriviivojen, polun löytäminen ei ole helppo tehtävä, ja näitä vaihtoehtoja nykyään on yhä enemmän. Yhä useampi meistä joutuu opiskelemaan, tai itse asiassa saa opiskella, uusia ammatteja, päi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

vittää omaa osaamistaan jatkuvasti, ja lukioikäisenä tarvitaan aikuista tukea, opetuksen ja ammatinvalinnan tukea sillä tavalla kuin tässä on kuvailtu.

Ja sitten lopuksi: On hyvä, että tämä kiusaamis- ja häirintäasia on täällä omana kappa-leenaan nostettu esille. Koulutuksen järjestäjä veloitetaan suojaamaan opiskelijaa kiusaa-miselta, väkivallalta ja häirinnältä. Tämähän nyt on tietysti itsestäänselvyys, mutta koska käytäntö on karumpaa, niin tämäkin asia on syytä täällä nostaa esille, kuten on nostettukin.

Sivistysvaliokunta edellyttää, että kiusaamisella on nollatoleranssi, ja tähän sanoisin, että nollatoleranssin pitäisi koskea oppilaiden lisäksi myös opettajia. Opettajat tekevät tär-keää työtä, ja aivan liian usein he joutuvat kiusallisiin ja painostaviin tilanteisiin. Kiusaa-mista tulee monelta eri suunnalta, ja jokaisen pitäisi pystyä toimimaan tahdikkaasti myös opettajia kohtaan. — Kiitos.

15.31 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa lukiokoulutusta niin, että se kykenee vastaamaan tulevaisuudessa yhteiskun-nallisen kehityksen, uusien tieto- ja taitovaatimusten sekä jatko-opiskelun ja työelämän muutosten asettamiin haasteisiin. Kun tarkastelee yllä olevia tavoitteita, yhdeksi lukiokou-lu-uudistuksen tärkeäksi teemaksi nousee myös kotitalouden vahvistaminen lukiossa. Eduskunnan 25 vuotta vanhan kotitalouden tukirenkaan puheenjohtajana haluan tässä yh-teydessä kiinnittää huomiota kotitalouteen ja lukiodiplomeihin.

Kotitalous on laaja-alainen, yhteiskunnallinen ja monitieteinen oppiaine. Kotitaloudes-sa opitaan arjen taitoja ja elämänhallintaa, tasa-arvoa, yhteistyötä, ruokakulttuuria, asumi-seen ja kuluttajana toimimiseen liittyviä asioita. Kotitalouden opiskelu on toiminnallista ja vuorovaikutteista. Opittu tieto sovelletaan käytäntöön ja on välttämätöntä opiskelijan oman elämän ja hyvinvoinnin kannalta. Kotitalousopetus seuraa yhteiskunnan muutosta ja nostaa käsiteltävät asiat nuorten maailmasta. Se valmentaa työelämään opettamalla kriit-tistä ajattelua, ongelmanratkaisutaitoja ja taloustaitoja sekä teknologiaosaamista.

Digitalisaation myötä kuluttajaosaaminen ja tiedonhankinta korostuvat arjen taidoissa. Maksaminen ja sopimusten teko tapahtuvat verkossa. Yhteiskunta palvelullistuu, ja palve-luiden hankkiminen vaatii enemmän osaamista kuin yksittäisen tuotteen ostaminen. Uudet kotitaloudessa tarvittavat taidot eivät enää siirry sukupolvelta toiselle, vaan ne on opittava koulussa.

Nuorten velkaantuminen ja talousosaamisen puute nostetaan esiin säännöllisesti eri foo-rumeilla. Kotitalousopetuksen vahvistaminen lukiossa vastaa tähän tarpeeseen. Lukiota-solla opiskelijoiden ymmärrys ja kiinnostus talousasioihin mahdollistaisivat kotitalouden opetuksen syventämisen talous- ja kuluttaja-asioissa, asumisen sisällöissä ja yksilön ja per-heen hyvinvoinnissa. Lukion kotitalousopetuksessa yhteiskunnassa laajasti vaikuttaviin il-miöihin ja kehityssuuntiin, kuten esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja digitalisaatioon, voi-daan tarttua konkreettisesti ja kehittää toimintavalmiuksia tulevaisuuden kotitalouksille. Kotitalousopetus integroi muita oppiaineita ja tukee niiden oppimista, harjoittaa monilu-kutaitoa sekä antaa laajasti jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.

Osassa alakouluja on mahdollisuus opiskella kotitaloutta valinnaisena oppiaineena. Ylä-kouluissa on kaikille yhteistä kotitaloutta, ja kotitalous on myös yksi suosituimmista valin-naisista aineista. Kotitalous on siten osa koko perusopetuksen taito- ja taideaineopetusta. Jatkumo kuitenkin puuttuu, sillä kotitaloutta ei ole juurikaan mahdollista opiskella toisella asteella. Kotitalousoppiaine puuttuu ammatillisesta koulutuksesta, eikä talouskouluja enää ole. Näin kotitalouden yleissivistävällä polulla tulee pitkä katkos ennen yliopiston kotita-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

lousopettajan koulutusta ja kotitaloustieteen opintoja. Joissakin lukioissa on jo nyt mahdollista opiskella kotitaloutta, ja kotitalouden lukiodiplomeja suoritetaan vuosittain, mutta valitettavasti vain muutamia. Jotta opiskelijat eri puolilla maata olisivat tasa-arvoisessa asemassa, tulisi kaikissa lukioissa olla mahdollisuus opiskella kotitaloutta.

Lukiodiplomin suoritushallinnollisuus, niin kuin sanottu, on osassa lukioita. On hyvä, että hallituksen esityksessä lukiodiplomit nostetaan nyt lain tasolle. Se jää kuitenkin vieläkin vapaaehtoiseksi. Velvoittavuutta ei lukioille tule, ja näin oppilailla ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia lukiodiplomien suorittamiseen. Selvitystä lukiodiplomien velvoittavuudesta toki jatkossa luvattiin. Lukiodiplomeihin toivoisimme lukioissa kiinnitettävän huomiota ja mahdollistettavan niiden suorittaminen, vaikka velvoittavuutta siihen ei vielä olekaan.

Kotitalouden opetus lukioissa ei kuitenkaan saisi jäädä jatkossakaan pelkkien lukiodiplomien varaan. Tulevaisuudessa kotitalous on saatava lukion oppiaineeksi niin lukion kehittämistyössä, lainsäädännössä kuin opetussuunnitelmatyössäkin. Kotitalousopetuksesta olisi hyvä olla tarjolla 1—3 valinnaista kurssia. Kurssien oppimäärän pohjalta voisi jatkossa osallistua kotitalouden ylioppilaskirjoituksiinkin. Esimerkiksi Irlannissa kotitalous on yksi ylioppilaskirjoitusten aine, samoin Japanissa.

Yliopiston kotitalousopettajan koulutuksessa on luotu osaamista kotitalouden opettamiseen lukiossa jo vuosien ajan. Uutta osaamista ei siis tarvitse luoda vaan ottaa jo olemassa olevat resurssit käyttöön. Huomiota on kiinnitettävä myös korkeakouluopiskelijoiden valintaan. Opiskelijan tulisi taito- ja taideaineopintoihin pyrkiessään voida hyödyntää lukion taito- ja taideaineopintoja. Pisteytystyökalussa on oltava mahdollisuus huomioida taito- ja taideaineiden lukiodiplomit.

Tässä lopuksi haluaisin käyttää vielä hetken nostaakseni esiin lukion kalleuden. Opiskelumateriaalista on sanottu, että lukion suorittamisen kokonaiskustannukset voivat nousta jopa 2 600 euroon. Opiskelumateriaalista opiskelijoille aiheutuvia kustannuksia tulee laskea. Valtionavustuksella voitaisiin alentaa näitä kustannuksia ja samalla parantaa opiskelijoiden yhdenvertaisuutta.

Opiskelumateriaalin hankinta on erityisesti monelle pienituloiselle perheelle todella haastavaa, varsinkin jos lapsia on useita. On huolehdittava siitä, ettei vähävaraisten perheiden, kuten yksinhuoltaja- ja monilapsisten perheiden, lasten opiskelu keskeydy tai vaikeudu sen vuoksi, etteivät varat riitä opiskeluun tarvittaviin tarvikkeisiin. Kaikille perhetaustasta tai varallisuudesta huolimatta on turvattava ja mahdollistettava myös lukiokoulutus.

15.39 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä käsittelyssä oleva lukiolaki-esitys on valmisteltu hyvin ja tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa Uusi lukio -kier-
tueiden yhteydessä. Kentän ja asiantuntijoiden näkemysten huomioon ottaminen tuo tärkeää lisäarvoa tämän lainsäädännön tekemisessä.

Laaja-alainen yleissivistys ja akateemiset taidot ovat tulevaisuustaitoja. Kansainvälistyminen asettaa uudenlaisia vaatimuksia osaamiselle. Nyky-yhteiskunnassa tarvitaan erityisesti vuorovaikutus-, ongelmanratkaisu- ja teknologiataitoja, monilukutaitoa, kriittistä ajattelua ja luovuutta. Lukio-opinnoissa kehitetään myös opiskelijan taitoja perustella näkemyksiään ja toimia yhdessä osaamistaan jakaen. Yksilön hyvän elämän edellytyksiin kuuluvat myös esteettinen ja eettinen osaaminen, itsetuntemus sekä yleinen elämän ja arjen hallinta ja hyvän terveyden vaaliminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

Kuten olemme tänään täällä jo useamman kerran kuulleet, lukiodiplomit tuodaan nyt laikiin. On hyvä, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa myös aineissa, jotka eivät sisälly ylioppilaskirjoituksiin. Lukiodiplomien antaminen säilyy edelleen lakiehdotuksen mukaan vapaaehtoisena. Vaikka en yleensä ole kannattamassa ylenpalttista säätelyä, niin opiskelijoitten yhdenvertaisuuden toteutumiseksi lukiodiplomien tulisi mielestäni olla kaikkia koulutuksen järjestäjiä velvoittavia. On syytä tutkia tulevaisuudessa myös se, miten diplomia ja lukio-opintojen aikana tehtyjä oppiainerajat ylittäviä töitä voisi nykyistä tehokkaammin hyödyntää jatko-opintoihin hakeutuessa. Edustaja Tanus nosti tuossa äsken kotitalouden, mutta nostaisin myöskin yrittäjyyden sellaiseksi, joka saattaisi sisältää mahdollisuuden diplomiin. Siellähän on hyvin monialaiset osaamistarpeet.

Samoin tulisi myöskin voida osoittaa osaamistaan nykyistä monipuolisemmin. Projektit, ryhmätyöt, työnäytteet tulisi rakentaa kokonaisuuksiksi, eräänlaisiksi kansioiksi, portfolioiksi, jotka voisivat toimia keskeisenä osaamisen osoituksena korkeakoulupaikkaa haattaessa. Uskon, että tällaiset oppikansiot motivoisivat oppilaita sitoutumaan lukio-opintoihin nykyistä tiiviimmin jo ensimmäiseltä luokalta alkaen.

Kaikille lukiota käyville nuorille tulee taata yhtäläiset mahdollisuudet opiskella monipuolisesti ja riittävän laajasti eri oppiaineita, jotta heillä olisi edellytykset löytää niiden joukosta jatko-opintojen kannalta itselleen tarpeellisimmat ja kiinnostavimmat. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että heille taataan mahdollisuus riittävään lähiopetukseen kaikissa oppiaineissa lukion koosta ja sijainnista riippumatta. Ja niin kuin äskeisessäkin puheenvuorossa todettiin, toisen asteen opintojen suorittamisen pitää olla mahdollista nuorelle perheen varallisuudesta riippumatta. Hallitus päättikin julkisen talouden suunnitelmassa myöntää oppimateriaalilisää pienituloisten perheiden alle 20-vuotiaille opiskelijoille. Tämä nuorten yhdenvertaisuutta parantava taloudellinen tuki koskee sekä lukio- että ammatillisen koulutuksen opiskelijoita. Tärkeää on myös mahdollistaa nuorten lukiokoulutukseen osallistuminen kotoa käsin turvaamalla lukiokoulutuksen saatavuus koko maan kattavalla lukioverkostolla. Pienissä kunnissa lukion ja perusopetuksen yhteistyöllä ja yhteisillä aineenopettajilla saadaan järjestettyä laadukasta opetusta.

Tässä laissa tulee lukiokoulutuksen järjestäjille velvoite tehdä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Tämä takaa kaikille mahdollisuuden tutustua korkeakouluopintoihin ja suorittaa korkeakoulun kanssa yhteistyössä järjestetty opintojakso. Lukiodiplomien ja korkeakoulujen välistä pitkään jatkunutta yhteistyötä on jo nykyisellään tehty eri puolilla Suomea yllättävän paljon sekä isoissa että myöskin pienissä lukioissa. Tämä osoittaa yhteistyön tarpeellisuuden, ja on hyvä, että se nytten kirjataan myöskin lakiin. Täällä on kannettu huolta siitä, että on tärkeää huolehtia siitä, että yhteistyö mahdollistetaan kaikille lukioille, myös sellaisille lukioille, joiden lähellä ei ole korkeakoulua, ja on myös huolehdittava siitä, että vastavuoroisesti korkeakoulujen on ryhdyttävä yhteistyöhön lukiodiplomien kanssa.

Opetuksen ja opiskelun digitalisoitumisen vaikutuksia oppimiseen ja opiskelijoiden hyvinvointiin ei vielä juuri tunneta tarkasti. Oppimisvaikeuksia omaavien opiskelijoiden kohdalla vaikutukset voivat olla monensuuntaisia ja yllättäviä. Jatkossa tulee varmistaa se, ettei aiheuteta uudenlaista uhkaa opiskelijoiden yhdenvertaisuudelle ja lisätä opinnoissa syrjäytymisen riskiä. Tässä yhteydessä on syytä mainita myöskin se, että ne eivät saa olla este sähköisen ylioppilastutkintokokeen suorittamiselle.

Arvoisa puhemies! Täällä on tänään nostettu oppiaineista elämäntutkimustieto ja uskonto hyvin vahvasti esille. Kuten on jo aikaisemmin todettu, tässä ehdotuksessa ei ole katoa oppiaineisiin, ei niitten sisältöihin eikä tuntimäärään. Mutta on syytä tuoda esille

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

myöskin se, että valiokuntakuulemisessa nostettiin myös muita oppiaineita vahvasti esille. Asiantuntijat kantoivat huolta erityisesti esimerkiksi matematiikan ja laajemmin luonnontieteiden osaamisen tasosta, jonka nostamiseksi on tarpeen tehdä jatkossa uudistuksia sekä perusopetuksessa että lukiossa. Lukiossa opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus yksilöllisiin ja syventäviin opintoihin.

Ja vielä sanon lyhyesti koulutuksen yhteistyöstä toisella asteella. Yhteistyö on erittäin kannatettavaa, ja on tärkeää, että molemmissa oppilaitoksissa hakeudutaan yhteistyöhön. Tämä laki ja ammatillisen koulutuksen laki eivät estä yhteistyötä.

15.46 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Todella tämä lukiolaki on yksi hallituksen parhaita esityksiä. Ehkä ikävää sanoa, mutta viikon kahden päästä, kun varhaiskasvatustulaki tulee tänne, olemassa olevin tiedoin tilanne on aivan toisenlainen. Iso harmin paikka.

Arvoisa puhemies! Laaja-alainen sivistys ja koulutuksen tasa-arvo ovat keskeisiä sosiaalidemokraattien koulutuspolitiikan tavoitteita. Lukion tehtävänä on antaa hyvä yleissivistys, kehittää ongelmanratkaisukykyä ja luovuutta sekä vahvistaa kriittistä ja loogista ajattelua. Kansainvälistyvässä maailmassa monipuolinen kielitaito on erityisen arvokas. Tarvitaan myös kriittisen ajattelun vahvistamista, uudenlaista oppimista, yhteisöllisyyttä — jota olemme tässä keskustelussa paljon peränneet — sekä tiiviimpää vuorovaikutusta ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Lukioden sisältöä on mielestäni suunnattava enemmän kohti oppiainerajaa ylittävää oppimista, jossa korostuu asioiden monitieteinen lähestyminen. Nähdäkseni lukiokoulutuksessa on ylikorostunut valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin ja vastaavasti lukiokoulutuksen yleissivistävät tavoitteet ovat alikorostuneet. Katsonkin, ettei pelkkä valinnaisuuden lisääminen vastaa lukiolaisten tarpeisiin. Lukiossa ei pidä pakottaa opiskelijoita ennenaikaisiin, tärkeitä sisältöjä poissulkeviin valintoihin.

Lukioden opinto-ohjauksen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta yksilölliset opintopolut voidaan toteuttaa ja hakeutumista lukion jälkeisiin opintoihin nopeuttaa. Nykyisellään valtaosalla lukioista korkeakoulutukseen hakeutuvista ei oikein ole selvää kuvaa, mihin tehtäviin erilaiset opintoalat johtavat. Lukio-opintoihin pitäisikin pyrkiä sijoittamaan nykyistä enemmän työelämään tutustumista, opiskeluaikana ja vapaa-aikana, jonka avulla ymmärrys korkea-asteen opintosuunnista voi selventyä, mikä nopeuttaa hakeutumista korkea-asteella ja vähentää virhevalintoja. Varmaan tässä tämä nyt käynnistetty laajempi yhteistyö korkeakoulujen kanssa on ihan hyvä juttu.

Lukiokoulutuksen kehittämisessä ja siihen varattavissa resursseissa on erityisesti huomiota kiinnitettävä tähän kouluhyvinvoinnin parantamiseen. Lukiolaiset kokevat opintonsa liian kuormittaviksi. Siksi psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen, koulukiusaamisen vähentämiseen, kouluviihtyvyyden lisäämiseen, yhteisöllisyyden vahvistamiseen ja riittävään tukeen on kiinnitettävä parempaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Täällä käydyssä keskustelussa jo sosiaalidemokraattien taholta nostettiin esille tämä hallituksen lakiesityksessä hyvin heikolle hapelle jäänyt näkemys lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöstä. Tämä lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyöhön on mielestäni tällaista modernia osaamis- ja sivistysajattelua, ja jos nyt tässä saan lainata esimerkiksi Sakki ry:n lausuntoa sivistysvaliokunnalle, niin he olisivat toivoneet lakiin myös tarkempaa kirjausta yhteistyövelvoitteen kasvattamisesta lukioden ja ammatillisten oppilaitosten välillä — siis he toivovat todellista yhteistyön tiivistämistä. Kaksois-tutkinnon suorittamisen helpottaminen ja yhteistyö kielenopetuksessa olisivat esimerkik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

si sellaisia alueita, joissa yhteistyötä voitaisiin nykyisestä kasvattaa. Toki tähän sitten liittyy myöskin rahoitusmallin kehittäminen, joka ei nyt ole noussut tässä yhteydessä esille, ja sen takia olisimme mielellämme nähneet, että esimerkiksi tämä iso ammatillisen koulutuksen reformi ja lukiauudistus olisivat kulkeneet enemmän niin kuin käsi kädessä.

Ja nyt vielä toistan sitä — vaikkei edustaja Vahasalo ole paikalla — että lukiolla on oma tehtävänsä ja ammatillisella koulutuksella oma tehtävänsä. Ei tässä kukaan ole enää nuorisokoulua haikailemassa. Anteeksi, että nyt tätä jankkaan, mutta minua itseänikin kiusaa sellainen asenneporvarillisuus, ettei perehdytä riittävästi asioihin vaan joistain vanhoista juoksuhaudoista kaivetaan näkemykset ja niille perustelut.

15.52 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Lukiolaki on tosiaan tänään täällä istuntosalissa, ja siitä tulee aika paljon plussaa kyllä hallitukselle. Tämä on hyvä esitys. Mutta varhaiskasvatuslaki on ensi viikolla, ja siinä esityksessä olisi kyllä paljon korjattavaa.

Lukiolain uudistaminen ja päivittäminen on ilman muuta kannatettavaa, ja kiitokset hallitukselle siitä hyvästä, että tämän eteen tehdään töitä. Esityksen lähtökohdat lisätä lukio-koulutuksen vetovoimaa, edistää lukiolaisten hyvinvointia ja sujuvoittaa siirtymistä korkeasteen opintojen pariin ovat sellaisia, ettei niistä voi ajatella pahaa edes opposition kansanedustajakaan.

Vaikka esityksessä on paljon hyvää, niin löytyi sieltä kuitenkin monia kohtia, joissa on parantamisen varaa. Opinto-ohjaus ja sen tehostaminen on tärkeää nuorten tulevaisuuden kannalta. Opinto-ohjauksen riittämättömyys on yleisesti tunnistettavissa oleva ongelma, ja on hyvä, että siihen puututaan. Urasuunnittelun ja jatko-opintoihin ohjaamisen lisääminen edellyttää tarvittavia lisäresursseja. Hyvät uudistukset voivat hyytyä, jos lakimuutosten toteuttamiseen ei tarjota riittäviä taloudellisia resursseja. Onko koulutuksen järjestäjille luvassa riittävästi pelimerkkejä opinto-ohjauksen terästämiseksi, se on tärkeä kysymys.

Myös lukiodien ja korkeakoulujen yhteistyön tiivistäminen on hyvä asia, mutta sen menestyksellisen toteuttaminen vaatii paljon työtä. Lukiodien ja ammattioppilaitosten yhteistyötä ei pidä myöskään mitenkään unohtaa. Meillä on paljon erikokoisia lukioita, jotka sijaitsevat pitkin maata. Lukiodien koko, lukumäärä ja sijainti hankaloittavat korkeakoulu-yhteistyön käytännön toteuttamista. Jos esimerkiksi suuri lukio sijaitsee ison ammattikorkeakoulun kupeessa, yhteistyö tuskin tuottaa harmaita hiuksia, mutta sen sijaan pienelle syrjäseudun lukiolle yhteistyön toteuttaminen on haastavampaa.

Korkeakoulujen näkökulmasta lukiodien runsas määrä suhteessa korkeakoulujen määrään voi muodostua haasteeksi. Lukioverkoston maanlaajuudesta on kuitenkin ehdottomasti pidettävä huolta. Tämä on pidettävä mielessä myös lukiodien ja muiden opinahjojen yhteistyössä. Esimerkiksi vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa olisi hyvä tiivistää yhteistyötä. Tämä olisi hyödyksi erityisesti pienemmille lukioille. Rahoituksen osalta pienten lukiodien porrastettujen lisien on säilyttävä. Yhteisölliset, pienet maa-seutulukiot ovat usein nuorille todella tärkeitä, sillä ne mahdollistavat tämän yleissivistävän koulutuksen käymisen ilman muuttoa pois kotoa, vaikka postinumero ei olisi ihan 00100.

Lukiolaisten hyvinvoinnin edistäminen on yksi uudistuksen keskeinen tavoite. Perussuomalaisten mielestä koulukiusaamiseen puuttumiseen velvoittamisen suhteen esitys kaipaakin kuitenkin terästyä. Koulun henkilökunnan velvoitetta puuttua koulukiusaamiseen on tiukennettava. Kiusaamiseen, häirintään tai väkivaltaan on puututtava välittömästi, ja asiasta on ilmoitettava molempien osapuolten huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

asianomaisten ollessa alaikäisiä. Rehtorin ja opettajien tulee myös omalla toiminnallaan pyrkiä ennaltaehkäisemään kaikin mahdollisin tavoin kiusaamista. Kiusaaminen on niin vakava ongelma, että sen kitkemiseen tulee todella panostaa lukiotasollakin. Asiantuntijakuulemisessa Lukiolaisten Liitto toi tämän vahvasti esille. Koulukiusaamisesta ovat myös perussuomalaiset tehneet aiemmin lakialoitteen.

Arvoisa puhemies! Ylioppilastodistuksen painoarvon lisääminen opiskelijavalinnassa ei ole yksiselitteisen hyvä asia. Tämä uudistus jättää paljon potentiaalisia nuoria paitsioon, ulkopuolelle. On oikein, että lukiomenestyksestä palkitaan, mutta tämä toteutuu jo hyvin nykyisellä järjestelmällä. Emme myöskään kannata rajatonta ylioppilaskokeen uusintamahdollisuutta. Totta kai pitää voida uusia, mutta riittää, jos hyväksytyn kokeen saisi uusia kahdesti ja hylätyn kolmesti. Jos koetta saa uusia rajattomasti, niin mitkä ovat seuraukset? Toteutuuko hallituksen tavoite saada nuoret jatko-opintojen pariin nopeammin? Voin epäillä tätä. Tämä malli mahdollistaa tutkinnon jyvittämisen siten, että panostaa yhteen kahteen aineeseen kerralla. Tämä on kuitenkin mahdollista etenkin niille, jotka voivat asua kotona pidempään ja keskittyä lukemiseen ilman, että tarvitsee perheen taloudellisesta tilanteesta johtuen mennä töihin. Poikien kohdalla asepalvelus hankaloittaa puolestaan uusimista. Onko tämä järkevää? Jo nyt on havaittavissa trendi, että yliopistot ja korkeakoulut täyttyvät tytöistä ja samanaikaisesti poikien syrjäytyminen yleistyy.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä totean soveltuvuustesteistä: Meillä on aloja, joilla soveltuvuustestien pitää olla tulevaisuudessakin mukana. Yksi sellainen ala on hoiva-ala. — Kiitos.

15.58 Jani Toivola vihr: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn tässä oikeastaan melkein jokaiseen aikaisempaan puhujaan, jotka ovat todenneet, että käsillä on hyvä laki, jossa on paljon kehuttavaa. Oikeastaan omatkin huomioni pohjautuvat ennen kaikkea tämmöisiin kehittämis ehdotuksiin, -ajatuksiin ja sitten käytännön toimeenpanoon, miten vahvistetaan sitä tai huomioidaan nimenomaan yksilöllisesti kaikki nuoret mutta myöskin ehkä tunnustetaan niitä erilaisia ryhmiä, joilla on erilaisia tarpeita.

Haluan myöskin kiittää edustaja Elomaata vielä erikseen. Hän puhui äsken vaikuttavasti kiusaamisen ehkäisystä. Se on tärkeää, siitä ei voida koskaan tässä salissa puhua liikaa. On tosi tärkeää, että se nostetaan esille ja mahdollisimman paljon myöskin konkretian kautta, ja tiedän, että edustaja Elomaa on paljon tämän asian eteen tehnyt myös sillä tasolla, että on paljon kuunnellut niitä ihmisiä, jotka näiden tilanteiden kanssa juuri tälläkin hetkellä kamppailevat ympäri Suomea, ja välittänyt myöskin meille valiokuntaan sitä viestiä, miten paljon kipeyttä näihin tilanteisiin liittyy ja sitä kautta miten akuutista asiasta me puhumme ja miten tärkeää meidän on yhdessä näiden asioiden eteen toimia. Joten kiitos siitä, ja kiitos kaikille, jotka ovat asiaa nostaneet esiin.

Korkeakoulun ja lukioiden väliseen yhteistyöhön, mikä on äärimmäisen tärkeää: Näen itse, että iso hyöty ja mahdollisuus on myös siinä, että me voimme taas huomioida erilaisia nuoria, sekä niitä nuoria, joilla on hirveän selkeitä käsityksiä omista jatko-opintopoluista ja tulevaisuudenkuvasta, mutta myöskin niitä nuoria, joille korkeakoulussa opiskelu on äärimmäisen vierasta tai ei ole minkäänlaista mallia siihen vaikka omassa perhepiirissä tai siinä elinpiirissä. Tämä on myöskin se polku ja tärkeä tuki niille nuorille tunnustella itseään sillä polulla, ja toivottavasti se monia näistä nuorista sitten myöskin vahvistaa.

Alueellisuus on tärkeää huomioida eli se, että kaikilla on samanlaiset mahdollisuudet. Pistän itse paljon toivoa työryhmään, joka ilmeisesti ministeriön johdolla myöskin valta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

kunnallisesti kerää näitä eri käytänteitä, mitkä niistä voisivat olla semmoisia toimivia, niin että niitä voitaisiin laajasti hyödyntää. Toivottavasti tässä huomioidaan nimenomaan se, että alueet ovat tosi erilaisia, resurssit tehdä, välineet tehdä ovat erilaisia, se kirjo on mahdollisimman laaja.

Itse ajattelen, että tässä yhteistyössä tulee iso haaste myös rehtoreille, eli näkisin, että on myös täydennyskoulutuskysymys ja johtamiskysymys siinä, miten tämmöistä yhteistyötä, uusia erilaisia kokoonpanoja, innovaatioita luodaan. Toivottavasti rehtorit saavat siihen myöskin riittävän tuen.

Ja sitten olisin halunnut vielä nostaa uudelleen tämän erityistuen ja opinto-ohjauksen merkityksen, jotka ovat tosi hienoja ja tärkeitä työkaluja, ja on tärkeää, että niitä lisätään. Silloin ajattelee esimerkiksi opinto-ohjauksen näkökulmasta, että jälleen kerran on tosi tärkeää tunnistaa eritaustaiset nuoret ja siinä ohjauksessa näiden nuorten tarpeet. Ihan liikaa meillä on vielä tälläkin hetkellä lehtiotsikoita, missä puhutaan vaikka maahanmuuttajataustaisista nuorista ja siitä tietynlaisesta tarinasta, jossa kauhean vahvasti tarjotaan tietyn-tyyppisiä aloja, minne hakeutua. Näkisin, että tässä on oivallinen paikka myöskin tähän kysymykseen jälleen kerran tarttua. Kun me tuomme siihen lisää vahvistusta, me tuomme yksilöllisyyttä. Karsitaan myöskin niitä ennakoasenteita ja nähdään jokaisen nuoren tie yhtä lailla auki joka suuntaan.

16.01 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Uusi lukio tulee vihdoin. Tämä on ollut pitkään odotettu ja toivottu uudistus. Koska lukionkin tulee mukautua muuttuvaan maailmaan, oli aivan oikea päätös käynnistää lukioden uudistaminen. Lukiouudistuksen tavoitteet ovat ensinnäkin lisätä lukion vetovoimaa yleissivistävänä korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, toiseksi vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä kolmanneksi sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Hallituksen esitys on valmisteltu hyvin, ja se on tehty tiiviissä yhteistyössä kentän kanssa. Tästä erityiskiitoksen ansaitsee opetusministeri Grahn-Laasonen.

Arvoisa puhemies! Uusi lukiolaki pitää sisällään erinomaisia elementtejä, joilla uudistukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Uusi lukio on avoin, kansainvälinen sekä yleissivistävä ja vastaa tulevaisuuden osaamistarpeiden haasteisiin. Pidämme kiinni kuitenkin lukion vahvasta yleissivistävän koulutuksen roolista. Lukiolaki vahvistaa opiskelijoiden oikeutta henkilökohtaiseen tukeen ja ohjaukseen. Tämä on yksi keskeisin lukiolain mukanaan tuoma uusi oikeus lukiolaisille.

Opintojen henkilökohtaistaminen mahdollistaa yksilöllisemmät opintopolut ja tarjoaa mahdollisuuden omien vahvuuksien löytämiseen. Opinto-ohjauksen vahvistaminen, paitsi lainsäädännöllä myös hallituksen jo päättämin lisäresurssein, on tärkeä osa tätä uudistusta. Jälkiohjausvelvoite helpottaa erityisesti niitä opiskelijoita, jotka eivät heti lukion jälkeen pääse toivomaansa opiskelupaikkaan tai jostain muusta syystä kaipaavat lisätukea lukion loppumisen jälkeen.

Olen aivan samaa mieltä siitä, että opinto-ohjauksenkin kehittämistä edelleen on syytä jatkaa ja varmistaa se, että myös opinto-ohjaajilla on oikeat tiedot ja taidot ja avoin mieli, että jokaiselle tarjotaan niitä mahdollisuuksia, jotka hänelle parhaiten sopivat, eikä anneta asenteiden rajoittaa tässä. Ja toivonkin, että tähänkin asiaan, kuten edustaja Toivola tuossa kiinnitti huomiota, myös paneudutaan tulevaisuudessa.

Koulutuksen järjestäjä veloitetaan yhteistyöhön uudessa lukiolaissa niin korkeakoulujen kuin työelämän kanssa. Jatkossa koko maassa, ei vain korkeakoulukaupungeissa, on jo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

kaisella lukiolaisella oikeus niin sanottuihin kurkistusopintoihin korkea-asteelle. Parhaimmassa tapauksessa tämä tarjoaa jo lukiovaiheessa mahdollisuuden selvittää, onko unelma-ala itselle juuri se, jota on ajatellut, ja oikea. Joka tapauksessa kurkistuksilla voidaan parantaa lukiolaisten käsitystä eri alojen opinnoista ja antaa paremmat mahdollisuudet valita tuleva opintoala.

Lukion oppimäärään ei olla esittämässä muutoksia. Siirtyminen kursseista opintopistejärjestelmään mahdollistaa rajat ylittävien opintokokonaisuuksien suunnittelua ja helpottaa siirtymistä korkea-asteen opintoihin. Opintojen vertailtavuus lisäksi paranee. Opintopistejärjestelmää on tulevaisuudessa hyvä kehittää edelleen niin, että opintopisteet olisivat mahdollisimman hyvin hyväksi luettavissa korkea-asteella.

Arvoisa puhemies! Lukiolain uudistus sisältää myös kirjauksen opetuksen järjestämisestä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. Tämän toteuttamisessa on koulutuksen järjestäjillä paljon vapausasteita, mutta on erittäin hyvä, että lainsäädännöllä ohjataan siihen, että jokaisen lukiolaisen oikeuksiin kuuluu entistä paremmat kansainväliset tiedot ja taidot sekä valmiudet pärjätä työelämässä tai ryhtyä yrittäjäksi.

Arvoisa puhemies! Lukiolaki sai valiokunnan asiantuntijakuulemisissa paljon myönteistä palautetta. Tämä kertoo osaltaan siitä, että jo valmisteluvaiheessa asiantuntijat ovat päässeet kertomaan omia näkemyksiään, jotka on uudistusta tehtäessä otettu huomioon. Asia, joka herätti hieman vastustusta, liittyy ylioppilastutkintoon sisältyvien kokeiden rajoittamiseen uusimismahdollisuuteen. Tämä liittyy korkeakoulujen valintakoeuudistukseen, jossa ollaan lisäämässä ylioppilastutkinnon painoarvoa korkeakouluihin haettaessa. Uudistus on kuitenkin perusteltu, jotta opiskelijoilla olisi paremmat mahdollisuudet päästä opiskelemaan suoraan toivomalleen alalle.

Sivistysvaliokunta ehdottaa omassa mietinnössään kuitenkin yhtä lausumaa tähän liittyen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ylioppilastutkinnon kokeiden rajoituksetoman uusimisen vaikutuksia.” Tämä mahdollistaa sen, että asiaan voidaan tarvittaessa palata.

Kuitenkin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille myös se, että ammattitaitoinen opinto-ohjaus ja opinto-ohjaamisen lisäys sekä se, että jokainen, joka ylioppilastutkintoa lähtee kirjoittamaan, tietää sen, että se on joka kerta kuitenkin melkoinen ponnistus, osaltaan varmasti vähentää uusimistarvetta. Toisaalta myös ylioppilastutkinnon suorittamisen aikataulu, tai oikeastaan opintojen suorittamisen aikataulu, pysyy tässäkin esityksessä samana, eli lukiokoulutus on jatkossakin pääsääntöisesti kolmevuotinen koulutus.

Kiusaamisen ehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen velvoitteiden nostaminen lakiin on myös erittäin tervetullut uudistus. Jokaisella on oltava oikeus käydä koulua ja opiskella turvallisessa ympäristössä.

Arvoisa puhemies! Koulutuspolitiikan yhden kulmakiven muodostaa tavoite siitä, että jokainen perusasteen päättänyt suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon. Osaamistason määrätietoisella nostamisella parannetaan Suomen kilpailukykyä, vahvistetaan asemaamme koulutuksen kärkimaana ja parannetaan jokaisen ihmisen mahdollisuuksia rakentaa itselleen hyvä tulevaisuus. Tähän tavoitteeseen tällä kaudella toteutetut toisen asteen uudistukset myös pyrkivät. Uudistusten tosiasiallinen toteutuminen ratkaistaan aina kuitenkin lopulta kentällä. Opetushallituksen tuleekin ohjeistaa ja seurata lukiouudistuksen toimeenpanoa ja tukea riittävästi koulutuksen järjestäjiä tässä työssä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

16.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! On ilo osallistua keskusteluun hallituksen esityksestä, tai itse asiassa valiokunnan mietinnöstä liittyen hallituksen esitykseen, joka sisältää myönteisiä uudistuksia ja aivan erityisesti kipeästi tarvittua lukio-opintojen sujuvoittamista kohti siirtymistä jatko-opintoihin ja sitä, että vahvistetaan lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitetta erityisesti korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Yhdyn kyllä edustaja Elomaan ajatukseen siitä, että on tärkeää tiivistää yhteistyötä myös muihin suuntiin, esimerkiksi vapaan sivistystyön toimijoihin.

Ylioppilastutkintojen aikaan kävin keskustelua useiden tuoreiden ylioppilaiden ja lukiolaisien kanssa, ja siellä tästä uudistuksesta nousi kyllä hyvin vahvasti esiin myönteinen odotus sille, että ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen ylioppilaskokeen arvosanaa saisi yrittää korottaa rajoituksetta. Itsekin pidän tätä kyllä myönteisenä uudistuksena, vaikka ymmärrän sen, että se saattaa tuottaa tiettyjä käytännön ongelmia. Mutta kyllä ylioppilaskirjoituksiin yhdistyy paljon sellaista tarpeetonta dramatiikkaa ja paineita, ja on hyvä, että eivät jää liian rajallisiksi ne kerrat, kun voi sitten sitä osaamistaan olla näyttämässä. Sen takia kannatan tätä esitystä ja uskon, että se on käytännössä tuoreiden lukiolaisten, nykyisten lukiolaisten, näkökulmasta se melkein odotetuin uudistus tässä.

16.11 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä kollegat ovat todenneet, tämä lukiolain uudistus on ehdottomasti tarpeellinen ja tässä uudistuksessa on erityisesti tarkoitus madaltaa sitten näihin jatko-opintoihin siirtymistä. Tosin tietenkin kritiikkiäkin kuulee, että onko nyt niin, että sitten entistä aikaisemmin lähdetään erikoistumaan ja että lukion tällainen yleissivistävyys tässä kärsii. No, sinällänsä näihin opintoaineisiin ja niihin kuuluvien opintojen määrään ja pakollisuuteen ei ole tässä tarkoitus puuttua. Mutta esimerkiksi se, että on mahdollisuus korkeakoulussa käydä tutustumassa siihen, mitä kenties tulevaisuudessa on opinnoissa edessä, saattaa olla kyllä monelle kimmoke, ehkä sitten taas joltakin karsia sellaisia opintoaloja, missä on ollut ehkä epärealistisia haaveita.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on myös erittäin tärkeä uudistus, jota on tuotu esille, että opiskelijalla on oikeus saada tätä henkilökohtaista opinto-ohjausta ja erityisesti vielä siinä vaiheessa niillä opiskelijoilla, joilla opinto-oikeus on päättymässä tai joitten opinto-oikeus on jo päättynyt ja lukiokoulutuksen oppimäärä on suoritettu mutta jotka ehkä kenties sinä samana vuonna eivät ole päässeet jatko-opintoihin. Tämä on semmoinen tärkeä nivelvaihe, että jos siinä vaiheessa sitten ei pysty hakeutumaan oikealle alalle, ei saa sitä opastusta, jonka tarvitsee, niin hyvin helposti lähtee sellainen kierre, että jäädään sitten kenties odotamaan seuraavaa ja seuraavaa kevättä ja hyvin nopeasti voi tulla erilaisia muita ongelmia siinä nuoren ihmisen elämässä. On kuitenkin tärkeää huolehtia riittävästä resursseista. Kun luvataan, että tämä on henkilökohtaista, niin on tärkeää huolehtia myöskin, että nämä resurssit ovat riittävät.

Tämä ylioppilastutkinnon uusimiskertojen rajoittamattomuus: On hyvä myös, että siihen on laitettu tämä lausuma, koska kuitenkin voi olla, että se saattaa tässä samassa yhteydessä, kun ollaan sitten muuttamassa korkeakoulujen hakujärjestelmää, kyllä tietysti johtaa sellaiseen uusimis- ja uusimis- ja uusimiskiarteeseen. Tätä on kyllä varmasti syytä katsoa, millä tavalla sitten opiskelijat oikeasti tätä oikeutta käyttävät. Täytyy ottaa myöskin huomioon se, että tällä hetkellä aika monet nuoret panttaavat sitä opiskelupaikan vastaanottamista, koska he tietävät, että sitten seuraavan kerran, jos he ottavat sen opiskelupaikan vastaan, jos he yrittävät hakea kenties sille mieluisammalle alalle, he joutuvat tähän niin sanottuun 30 prosentin kiintiöön eli tipahtavat tästä ensikertalaiskiintiöstä. Tämä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

hän sitten selkeästi vaikeuttaa sitä sisäänpääsyä sille alalle, jolle ehkä kaikkein eniten halajaisi.

Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan nämä keskeisimmät kohdat halusin nostaa tässä puheenvuorossa esille. On huomioitava nämä resurssit kunnille ylipäätänsäkin. Meillä ei sitten myöskään pienten lukiodien kohdalla saisi tapahtua niin, että alueellinen epätasatarvo alkaa kasvaa. Resursoinnistahan loppujen lopuksi on aina kyse sitten siinä, kuinka hyvin lainsäädäntöuudistukset loppujen lopuksi onnistuvat käytännössä.

16.14 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa täytyy kiittää useita kollegoja hyvistä puheenvuoroista. Erityisesti haluaisin vielä nostaa edustaja Elomaan ja edustaja Toivolan puheenvuorot, joissa nostettiin nämä meidät vakavat kysymykset kiusaamisesta, vähemmistöistä. He ovat näistä puhuneet myös meidän valiokuntakäsittelymme aikana hyvin syvällisesti ja laajasti perehtyen.

Arvoisa puhemies! Pyysin tähän loppuun vielä puheenvuoron oikeastaan sen vuoksi, että täällä salissa käytiin tämän keskustelun aikana keskustelua vielä tästä elämäntutustiedon ja uskonnon opetuksesta. Halusin ehkä korostaa vielä sitä, että tähän asiaan liittyy kaksi erillistä asiaa, jotka myös tulevat esiin tuolla lausumissa, kun niistä äänestetään.

Ensinnä on siis kysymys vastalauseen lausumassa tulevasta esityksestä, jossa siis esitetään sitä, että elämäntutustietoa avattaisiin kaikille avoimeksi katsomusaineeksi, mitä se ei siis tällä hetkellä ole. Se ei siis ole kaikille avoin ja valittava. Ja toisaalta on erillinen kysymys tämä tavoite tästä yhteisestä katsomusaineesta, jonka puolesta täällä salissa ovat puhuneet tänään esimerkiksi edustajat Eloranta ja Andersson. Yhteinen katsomusaine on ollut myös sosiaalidemokraattisen puolueen tavoitteena.

Tähän meidän kolmen oppositiopuolueen yhteiseen vastalauseeseen liittyen lukiolakiin lausumaehdotuksena olemme kirjanneet näistä kahdesta tavoitteesta siis vain ensimmäisen eli tämän elämäntutustiedon vapaan valinnan mutta emme yhteistä katsomusainetta. Tässä tapauksessa perustelu oli ennen muuta se, että laissa ei nyt muutenkaan puututa oppiaineiden sisältöihin tai oppiainejakoon.

Haluan kuitenkin, arvoisa puhemies, omasta puolestani tässä yhteydessä nostaa tähän yhteiseen katsomusaineeseen liittyvään keskusteluun asian, joka on vaikuttanut nimenomaan omaan henkilökohtaiseen kantaani, joka on jossain määrin vuosien mittaan muuttunut. Se muuttui kaikkein voimakkaimmin siinä kohtaa, kun Filosofian ja elämäntutustiedon opettajat otti asiaan kantaa viime vuoden keväällä, ja siitä asti olen nähnyt, että on erittäin tärkeää, että me vahvistamme nimenomaan ET:tä omana oppiaineenaan, joka on kaikkien valittavissa.

Tässä lausunnossa, jonka Filosofian ja elämäntutustiedon opettajat silloin antoi, sanotaan muun muassa:

”Katsomme, että yhteiseen katsomusaineeseen liittyy vaikeita ongelmia. Jos käyttöön otettaisiin yhteinen katsomusaine, on vaarana, että elämäntutustiedon opetus kärsii eniten. Tähän viittaa esimerkiksi Helsingin Eurooppa-koulun esimerkki. Kun katsomusopetus yhdistettiin, siitä tuli ’uskontotietoa’. Näin on käynyt myös monissa muissa Euroopan maissa, muun muassa Ruotsissa.

Hyvä katsomusopetus ei kuitenkaan ole ensisijaisesti uskontojen esittelyä, vaan se lähtee opiskelijoiden omasta ilmiö- ja elämismailmasta. Valtaosa nuorille tärkeistä etiikkaan ja arvoihin liittyvistä kysymyksistä ei liity uskontoon. Ylipäätään uskonnot ovat vain pieni

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

osa katsomusten kirjoja, eikä eettistä kasvatusta ja arvokeskustelua ole syytä lähtökohtaisesti ankkuroida uskontoihin.

Hyvä yhteinen katsomusaine voisi teoriassa syntyä paljolti nykyisen elämäntutkimustiedon opetussuunnitelmien pohjalta, mutta Feto katsoo, että vallitsevassa poliittisessä ilmastossa se ei ole mahdollista. Tämän osoittaa jo se, ettei elämäntutkimustietoa ole voitu avata kaikille opiskelijoille.”

Eli lausumassa tulemme esittämään nimenomaan tätä avaamista kaikille opiskelijoille ikään kuin askeleena eteenpäin. — Kiitos.

16.17 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esiin sen seikan, että tässä esityksessä ja uudistuksessa lasketaan aika paljon nimenomaan opinto-ohjauksen vaaraan. Ongelmana on kuitenkin se, että opinto-ohjauksen mitoitukselta puuttuvat sitovat normit, eikä niitä olla tässä esittämässä. Ja tähän tietenkin liittyy myös kysymys resursseista. Ne hyvät tavoitteet, joita tässä lukiouudistuksessa esitetään ja tavoitellaan, on koulutuksen resurssipulan ja resurssileikkausten vuoksi ongelmallista saavuttaa. Sen vuoksi yhdyin tähän mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, siinä tähän pontteen 3, jossa esitetään, että ”eduskunta edellyttää, että lukioiden opinto-ohjauksen laatu ja saatavuus turvataan säätämällä asetuksella enimmäisohjattavien määrä 200 opiskelijaan opinto-ohjaajaa kohden”. Itse en usko, että tavoite hyvästä opinto-ohjauksesta toteutuu ilman, että säädetään asia sitovalla normilla, jolloin kaikki lukio-opiskelijat riippumatta kunnan päätöksistä ja riippumatta lukiosta ovat samanarvoisessa asemassa.

Vielä totean, että olen edustaja Torstin kanssa samaa mieltä tästä johtopäätöksestä liittyen yhteiseen katsomustietoon, vaikkakin hiukan eri perusteilla. Mutta myös uskonnon opettajat samoin kuin elämäntutkimustiedon opettajat ovat todellakin vakuuttavasti perustelleet sitä, minkä takia on hyvä, että on nämä erilliset katsomusaineopinnot olemassa. Enkä myöskään kannata tätä pontta, joka on liitetty mietintöön vastalauseeseen 2 liittyen siihen, että käytännössä painopistettä siirrettäisiin elämäntutkimustiedon suuntaan lukio-opetuksessa.

16.20 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin tässä ottaa vielä puheenvuoron sanoakseni, että tässä hallituksen esityksessä on todella paljon hyvää ja ymmärrän niin, että valiokunta on tehnyt huolellista työtä ja on paljon kuultu asiantuntijoita, mutta haluaisin tässä korostaa, että vaikka meillä on kuinka hyvä esitys ja kuinka hyvä koulu, lukio, niin on todella huolehdittava siitä, ettei vähävaraisten perheiden, esimerkiksi yksinhuoltajien tai monilapsisten perheiden, lasten opiskelu keskeydy tai vaikeudu sen vuoksi, etteivät varat käytännössä riitä opiskeluun ja kaikkiin siihen tarvittaviin tarvikkeisiin. Meillä on selkeää näyttöä siitä, että peruskoulun jälkeen opinnot jättävä nuori ajautuu helposti syrjäytymiskierteeseen ja moniin vaikeuksiin siitä eteenpäin.

Jos ajatellaan, niin monella nuorella voi olla vaikea sanoa ääneen todellisia syitä ongelmien takana. On helpompi jättäytyä pois koulusta kuin hakea tukea esimerkiksi pakollisen opiskelumateriaalin hankintaan. Pelastakaa Lapset ry on myös kiinnittänyt tähän huomiota, ja heidän mukaansa nimenomaan juuri rahanpuute on merkittävä kouluttautumisen este. Järjestön mukaan jopa joka neljännellä toisen asteen tutkinnon keskeyttäneistä rahapula on ollut vaikuttamassa siihen, että opinnot ovat jääneet kesken, ja on sanottu, että alle 18-vuotiaista suomalaisista lapsista yli 100 000 kuuluu pienituloiseen perheeseen. Siinä mielessä, vaikka tämä ei nyt ole tämän hallituksen esityksen sisältöydin, tässä yhteydessä ha-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2018 vp

luaisiin nostaa tämän ongelman ja haasteen esiin ja toivoisin, että tähän kiinnitettäisiin jatkossa enemmän huomiota.

Meillä on iso ongelma, että meillä lapset ja nuoret syrjäytyvät, ja toisaalta ongelmaa nimenomaan siinä, että on esteitä kouluttautumiselle. Kun meillä on hyvä koulujärjestelmä, myös lukiojärjestelmä, niin toivoisin, että jatkossa kiinnittäisimme paremmin huomiota siihen, että todella kaikille lukioon haluaville olisi konkreettiset mahdollisuudet suorittaa lukio, ja myös sillä tavalla, että syrjäytymisen taustalla rahapula ja lukiosta pois jättäytyminen olisi sitten se varsinainen ydinsyy siellä. Siinä mielessä myös koulua, koulun resursseja, lapsia ja lukioikäisiä nuoria ja heidän perheitään ajatellen toivoisin, että tässä olisi myös semmoinen kokonaisvaltainen inhimillinen ote, ja myös sinne opinnonohjaukseen ja terveydenhuollon edustajiin — puhun nyt terveydenhoitajista, myös lukiossa — ja heidän resursointiinsa olisi myös kiinnitettävä riittävästi huomiota.

16.23 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On ihan pakko tässä ensin korjata se, että kuntien valtionosuuksista tai lukioista ei ole tällä hallituskaudella leikattu, ja nyt, mitä tulee tähän opinto-ohjaukseen, hallitus on jo kehysriihessään päättänyt, että siihen tullaan osoittamaan lisämäärärahoja, ja niiden on arvioitu myös riittävän siihen tarpeeseen, minkä tämä uusi laki tuo, joten toivon, että väärää mielikuvaa siitä, että resursseja oltaisiin leikattu, ei levitetäsi vaan päinvastoin. On toki tärkeää varmistaa, että opinto-ohjauksen resurssit ovat riittävät, ja se totta kai on asia, jota tulee tulevaisuudessakin seurata.

Sen haluan vielä kommentoida, että yhdyn myös siihen käsitykseen, jonka edustaja Torsti tässä toi esiin uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksesta. Henkilökohtaisesti kannatan tässä myös valinnanvapautta, eli jokaisella olisi mahdollisuus valita, haluaako osallistua uskonnon vai elämänkatsomustiedon opetukseen, riippumatta siitä, mihin uskontokuntaan kuuluu. Kuitenkaan — kuten aiemminkin totesin — tässä yhteydessä mihinkään, mikä liittyy oppiainekokonaisuuksiin tai niiden määriin, ei puututtu, ja sen vuoksi en myöskään tähän lausumaehdotukseen voi yhtyä.

16.25 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron vain korjatakseeni edustaja Päivi Räsäsen käsitystä siitä, että uskonnonopettajat eivät kannattaisi yhteistä katsomusta. Käsitykseni mukaan aika laajasti kannattavat, mutta tämä keskustelu varmaan käydään sitten laajemmin toisaalla.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.